

ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԿՈՄԻՏԵ

Նախարարների կոմիտեի

Թիվ (2006)2 հանձնարարականը

Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետություններին

«Եվրոպական բանտային կանոնների մասին»¹

(Ընդունվել է Նախարարների կոմիտեի կողմից

2006 թ. հունվարի 11-ին Նախարարների տեղակալների 952-րդ նիստի ընթացքում)

Նախարարների կոմիտեն, առաջնորդվելով Եվրոպայի խորհրդի Կանոնադրության 15-րդ հոդվածի «բ» մասով,

Հաշվի առնելով Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիան և Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի դատական նախադեպը,

Հաշվի առնելով նաև Խոշտանգումների և անմարդկային կամ նվաստացուցիչ վերաբերմունքի կամ պատժի կանխարգելման եվրոպական հանձնաժողովի կատարած աշխատանքը, հատկապես՝ Հանձնաժողովի կողմից մշակված և Հանձնաժողովի ընդհանուր գեկույցների մեջ արտացոլված ստանդարտները,

Կրկնելով, որ ոչ ոք չպետք է զրկվի ազատությունից, բացառությամբ երբ դա վերջին ատյանի միջոց է, որն իրականացվում է օրենքով սահմանված կարգով,

Ընդգծելով, որ ազատագրված տեսքով պատիժներ ի կատար ածելու և բանտարկյալների ուղղելու համար անհրաժեշտ է հաշվի առնել անվտանգության, ապահովության և կարգապահության պահանջները՝ միաժամանակ ապահովելով նաև բանտի այնպիսի պայմաններ, որոնք չեն նսեմացնի մարդու արժանապատվությունը և բովանդակային գրադուրնի ու ուղղման ծրագրերի հնարավորություն կրնեռեն բանտարկյալներին՝ այդ կերպ նրանց պատրաստելով հասարակություն վերադարձին,

Կարևորելով այն, որ Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունները շարունակում են իրենց բանտային քաղաքականության արդիականացումը և այդ քաղաքականության կապակցությամբ ընդհանուր սկզբունքների կիրառությունը,

Հաշվի առնելով նաև, որ նշված ընդհանուր սկզբունքների պահպանման արդյունքում հնարավոր կլինի սերտացնել միջազգային համագործակցությունն այս բնագավառում,

Ի նկատի ունենալով այն էական հասարակական փոփոխությունները, որոնք վերջին երկու տասնամյակների ընթացքում ազդել են Եվրոպայում պատժի քրեական իրավունքի կարևորագույն զարգացումների վրա,

Վերահաստատելով Եվրոպայի խորհրդի Նախարարների կոմիտեի հանձնարարականների մեջ գետեղված ստանդարտները, որոնք վերաբերում են քրեակատարողական քաղաքականության ու պրակտիկայի կոնկրետ խնդիրների, մասնավորապես՝ թիվ R(89)12 հանձնարարականը բանտում կրթության մասին, թիվ

¹ Սույն հանձնարարականի ընդունման ժամանակ, ինչպես նաև Նախարարների տեղակալների նիստերի կանոնակարգի 10.2գ կետի կիրառության հիման վրա, Դանիայի ներկայացուցիչն իր կառավարությանն իրավունք վերապահեց հետևել կամ չհետևել հանձնարարականի հավելվածի 43-րդ կանոնի 2-րդ կետին, քանի որ Դանիայի կառավարությունն այն կարծիքի է, որ սահմանելով պահանջ, որի համաձայն միայնակ պահվող բանտարկյալներին օրը մեկ անգամ պետք է այցելեն բուժաշխատողները, էթիկական լուրջ մտահոգություն է ծագում այն գործառույթի առումով, որն ըստ էության կկատարեն այդ բուժաշխատողները՝ ըստ էության որոշելով, թե որ բանտարկյալների հետագա միայնակ պահումը պետք է շարունակել:

R(93)6 հանձնարարականը բանտի և բանտում տարափոխիկ հիվանդությունների, այդ թվում՝ ՁԻԱՀ-ի հսկողության քրեաբանական և առողջապահական խնդիրների մասին, թիվ R(97)12 հանձնարարականը պատիժների և միջոցառումների կատարմամբ զբաղվող աշխատակիցների մասին, թիվ R(98)7 հանձնարարականը բանտում բուժօգնության բարոյական ու կազմակերպչական խնդիրների մասին, թիվ R(99)22 հանձնարարականը բանտերի գերզբաղեցման և բանտերում գտնվողների թվի աճի մասին, թիվ Rec(2003)22 հանձնարարականը պայմանական ազատման (փորձաշրջանի) մասին և թիվ Rec(2003)23 հանձնարարականը բանտերի ղեկավարության կողմից ցմահ և երկարաժամկետ այլ ազատազրկման դատապարտված բանտարկյալների հետ աշխատանքի մասին,

Մտապահելով Միավորված ազգերի կազմակերպության կողմից ընդունված՝ Բանտարկյալների հետ աշխատանքի ստանդարտ նվազագույն կանոնները,

Հաշվի առնելով, որ Եվրոպական բանտային կանոնների մասին Նախարարների կոմիտեի թիվ R(87)3 հանձնարարականն էական փոփոխությունների և արդիականացման կարիք ունի, որպեսզի դրանում արտացոլվեն պատիժների ի կատար ածման պրակտիկայի, պատիժների նշանակման պրակտիկայի և ընդհանրապես բանտերի կառավարման ոլորտներում Եվրոպայում տեղի ունեցած զարգացումները,

Առաջարկում է անդամ պետությունների կառավարություններին.

- Իրենց օրենսդրության, քաղաքականության և պրակտիկայի մեջ ուղղորդվել սույն Հանձնարարականի հավելվածի մեջ գետեղված կանոններով, որոնք ընդունվում են՝ փոխարինելու Նախարարների կոմիտեի թիվ R(87)3 հանձնարարականը Եվրոպական բանտային կանոնների մասին,

- Ապահովել սույն Հանձնարարականի և տեքստին կից մեկնաբանությունների թարգմանությունը և տարածումը հնարավորին չափ լայն շրջանակներում, մասնավորապես՝ դատական մարմինների, բանտերի աշխատակիցների և բանտարկյալների շրջանում:

I մաս

Հիմնարար սկզբունքներ

1. Ազատությունից զրկված բոլոր անձանց հետ վերաբերվելիս պետք է հարգել նրանց մարդու իրավունքները:
2. Ազատությունից զրկված անձինք պահպանում են իրենց բոլոր այն իրավունքները, որոնցից նրանց օրինականորեն չեն զրկվել նրանց դատապարտելու կամ կալանավորելու մասին որոշմամբ:
3. Ազատությունից զրկված անձանց նկատմամբ կիրառվող սահմանափակումը պետք է լինի այն նվազագույնը, որն անհրաժեշտ և համաչափ է դրա կիրառման իրավաչափ նպատակին:
4. Միջոցերի անբավարարությունը չի կարող արդարացում լինել բանտային այնպիսի պայմանների համար, որոնց հետևանքով խախտվում են բանտարկյալների մարդու իրավունքները:
5. Կյանքը բանտում պետք է հնարավորինս նմանեցվի հասարակությունում վարվող կյանքի դրական կողմերին:
6. Ցանկացած կալանք պետք է կառավարել այնպես, որ դա նպաստի ազատագրված անձանց՝ դեպի ազատ հասարակություն վերադարձին:
7. Պետք է խրախուսել համագործակցությունը դրսի սոցիալական ծառայությունների հետ և, հնարավորին չափ, քաղաքացիական հասարակության մասնակցությունը բանտի կյանքին:
8. Բանտի աշխատակիցները կարևոր հանրային ծառայություն են կատարում, և նրանց աշխատանքի ընդունումը, վերապատրաստումը և աշխատանքի պայմանները պետք է նրանց հնարավորություն ընձեռեն բանտարկյալների մասին հոգ տանելիս պահպանել բարձր չափանիշներ:
9. Բոլոր բանտերը պետք է կանոնավոր կերպով ենթարկվեն կառավարական ստուգումների և անկախ մշտադիտարկման (մոնիտորինգի):

Շրջանակները և կիրառությունը

- 10.1 Եվրոպական բանտային կանոնները տարածվում են այն անձանց նկատմամբ, ովքեր դատական մարմնի որոշմամբ նախնական կալանքի տակ են վերցվել կամ դատապարտումից հետո զրկվել ազատությունից:
- 10.2 Դատական մարմնի որոշմամբ նախնական կալանքի տակ վերցված անձինք և դատապարտումից հետո ազատությունից զրկված անձինք պետք է սկզբունքորեն պահվեն միայն բանտերում, այսինքն, նշված երկու տեսակի ազատագրված անձանց համար նախատեսված հիմնարկներում:
- 10.3 Կանոնները նաև տարածվում են այն անձանց նկատմամբ.
 - ա. ովքեր կարող են ցանկացած այլ պատճառով ազատագրկման մեջ պահվել բանտում, կամ
 - բ. ովքեր դատական մարմնի որոշմամբ նախնական կալանքի տակ են վերցվել կամ դատապարտումից հետո ազատությունից զրկվել, և ինչ-ինչ պատճառով ազատագրկման մեջ են պահվում այլ վայրերում:

10.4 Բոլոր այն անձինք, ովքեր ազատագրված են մեջ են պահվում բանտում կամ ազատագրված վիճակում են պահվում 10.3.բ կետում նշված կարգով, սույն Կանոնների իմաստով համարվում են բանտարկյալներ:

11.1 Անչափահասները, որոնց 18 տարին չի լրացել, պետք է պահվեն ոչ թե մեծահասակների համար նախատեսված բանտում, այլև՝ հատուկ այդ նպատակի համար նախատեսված հիմնարկում:

11.2 Եթե, այնուհանդերձ, անչափահասները բացառության կարգով պահվում են մեծահասակների բանտում, ապա պետք է լինեն նրանց կարգավիճակն ու կարիքները հաշվի առնող հատուկ կանոնակարգեր:

12.1 Այն անձինք, ովքեր ունեն հոգեկան հիվանդություն, և ում հոգեկան առողջության վիճակն անհամադրելի է բանտում պահման պայմաններին, պետք է ազատագրված մեջ պահվեն հատուկ նման անձանց համար նախատեսված հիմնարկում:

12.2 Եթե, այնուհանդերձ, 12.1 կետում նշված անձինք բացառության կարգով պահվում են բանտում, ապա պետք է լինեն նրանց կարգավիճակն ու կարիքները հաշվի առնող հատուկ կանոնակարգեր:

13. Սույն Կանոնները պետք է կիրառվեն անկողմնակալ կերպով, և որևէ հիմքով, այդ թվում՝ սեռի, ռասայի, մաշկի գույնի, լեզվի, կրոնի, քաղաքական կամ այլ կարծիքի, ազգային կամ սոցիալական ծագման, ազգային փոքրամասնության պատկանելու, գույքային դրության, ծննդյան կամ այլ կարգավիճակի հիման վրա սույն Կանոնների կիրառության մեջ չպետք է լինի որևէ խտրականություն:

II մաս

Բանտարկման պայմանները

Ընդունումը

14. Ոչ ոք չպետք է ընդունվի բանտ կամ պահվի բանտում որպես բանտարկյալ, եթե չկա ազգային օրենսդրության համաձայն տրված՝ ազատագրվում նշանակելու մասին վավեր օրդեր:

15.1 Ընդունման պահին յուրաքանչյուր բանտարկյալի վերաբերյալ պետք է անհապաղ գրառվեն հետևյալ տվյալները.

- ա.* տեղեկություններ բանտարկյալի ինքնության վերաբերյալ,
- բ.* ազատագրվում նշանակելու մասին օրդերի պատճառները և իրավական հիմքերը,
- գ.* ընդունման օրը և ժամը,
- դ.* բանտարկյալի այն անձնական իրերի ցանկը, որը պետք է անվտանգ պահպանության ենթարկվի 31-րդ Կանոնի համաձայն,
- ե.* տեղեկություններ տեսանելի մարմնական վնասվածքների և ընդունվող բանտարկյալի նկատմամբ մինչ այդ տեղի ունեցած դաժան վերաբերմունքի մասին բողոքների վերաբերյալ, և
- զ.* բժշկական գաղտնիքի պայմանները պահպանելով՝ բանտարկյալի առողջության մասին ցանկացած տեղեկություն, որը վերաբերում է բանտարկյալի և ուրիշ անձանց ֆիզիկական և հոգեկան բարեկեցությանը:

15.2 Ընդունման պահին բոլոր բանտարկյալներին պետք է տրվեն տեղեկություններ 30-րդ Կանոնի համաձայն:

15.3 Ընդունումից անմիջապես հետո 24.9 Կանոնի համաձայն պետք է ծանուցում տրվի բանտարկյալի ազատագրված մասին:

16. Ընդունումից հետո հնարավորին չափ շուտ.

- ա. ընդունելության պահի դրությամբ բանտարկյալի առողջության մասին տեղեկությունները պետք է լրացվեն 42-րդ Կանոնի համաձայն անցկացված բժշկական զննությամբ,
- բ. բանտարկյալի համար պետք է որոշվի անվտանգության համապատասխան մակարդակը՝ 51-րդ Կանոնի համաձայն,
- գ. պետք է 52-րդ Կանոնի համաձայն պետք է որոշվի անվտանգության համար տվյալ բանտարկյալի վտանգավորության աստիճանը,
- դ. պետք է գնահատվեն բանտարկյալի սոցիալական վիճակի վերաբերյալ առկա բոլոր տեղեկությունները, որպեսզի լուծվեն բանտարկյալի անձնական հրատապ խնդիրները և նրա բարեկեցության հրատապ խնդիրները, և
- է. դատապարտված բանտարկյալների դեպքում պետք է անհրաժեշտ քայլեր ձեռնարկվեն սույն Կանոնների VIII մասի համաձայն ծրագրեր իրականացնելու ուղղությամբ:

Տեղաբաշխում և տեղավորում

17.1 Բանտարկյալները պետք է հնարավորության սահմաններում տեղաբաշխվեն իրենց տներին կամ սոցիալական վերականգնման վայրերին մոտ գտնվող բանտերում:

17.2 Տեղաբաշխման մեջ պետք է նաև հաշվի առնվեն քրեական գործի քննությունը շարունակելու, ապահովության և անվտանգության պահանջները, ինչպես նաև բոլոր բանտարկյալներին համապատասխան ռեժիմներով ապահովելու կարիքը:

17.3 Հնարավորության սահմաններում բանտարկյալների հետ պետք է քննարկել նրանց առաջին տեղաբաշխումը և հետագա տեղափոխումը մեկ բանտից մյուսը:

18.1 Բանտարկյալների տեղավորման պայմանները, հատկապես քնելու բոլոր պայմանները և պարագաները պետք է ապահովեն հարգանք մարդու արժանապատվության և, հնարավորության սահմաններում, անձնական կյանքի գաղտնիության նկատմամբ, ինչպես նաև՝ համապատասխան են առողջության և հիգիենայի պահանջներին, հավուր պատշաճի հաշվի առնելով կլիմայական պայմանները և, մասնավորապես, տարածքի չափը, օդի ծավալը, լուսավորությունը, ջեռուցումը և օդափոխությունը:

18.2 Բոլոր այն շենքերում, որոնցում բանտարկյալները պետք է ապրեն, աշխատեն կամ հավաքվեն.

- ա. պատուհանները պետք է բավականաչափ մեծ լինեն, որպեսզի բանտարկյալներին հնարավորություն ընձեռեն սովորական պայմանների դեպքում ընթերցել կամ աշխատել բնական լույսի տակ, ինչպես նաև՝ լինի թարմ օդի մուտքի հնարավորություն, բացառությամբ այն դեպքի, երբ առկա է օդալվորակման համարժեք համակարգ,
- բ. արհեստական լուսավորությունը պետք է համապատասխանի սահմանված տեխնիկական ստանդարտներին, և
- գ. պետք է լինի ազդանշանման համակարգ, որը բանտարկյալներին հնարավորություն կտա անհապաղ կապ հաստատել աշխատակիցների հետ:

18.3 Վերոհիշյալ 1-ին և 2-րդ մասերում նշված խնդիրների հետ կապված կոնկրետ նվազագույն պահանջները պետք է սահմանվեն ազգային օրենսդրությամբ:

18.4 Ազգային օրենսդրությամբ պետք է նախատեսվեն մեխանիզմներ՝ ապահովելու նշված նվազագույն պահանջների չխախտումը բանտերի գերծանրաբեռնման հետևանքով:

18.5 Բանտարկյալները պետք է գիշերվա ընթացքում սովորաբար տեղավորվեն անհատական խցերում, բացառությամբ երբ նախընտրելի է գիշերային քնի ընթացքում նրանց տեղավորել միևնույն խցում:

18.6 Մեկից ավելի բանտարկյալներ կարող են միասին տեղավորվել միայն այն դեպքում, երբ դա հարմար է նշված նպատակին, ընդ որում՝ միասին տեղավորելու դեպքում պետք է ընտրվեն միմյանց հետ շփվելու տեսակետից միմյանց հարմար բանտարկյալներ:

18.7 Գիշերային ժամերին այլ բանտարկյալների հետ միևնույն խցում քնելու պահանջ ներկայացնելուց առաջ բանտարկյալներին պետք է հնարավորության սահմաններում ընտրության իրավունք ընձեռել:

18.8 Բանտարկյալներին կոնկրետ բանտերում կամ որևէ բանտի կոնկրետ մասնաբաժնում տեղավորելու որոշումը կայացնելիս պետք է հավուր պատշաճի հաշվի առնել հետևյալ գործոնները.

- ա.* անհրաժեշտ է չդատապարտված բանտարկյալներին առանձին պահել դատապարտվածներից,
- բ.* անհրաժեշտ է արական սեռի բանտարկյալներին առանձին պահել իգականից,
- գ.* անհրաժեշտ է երիտասարդ չափահաս բանտարկյալներին առանձին պահել ավելի մեծ տարիքի բանտարկյալներից:

18.9 Վերոհիշյալ 18.8 կետով նախատեսված՝ առանձին պահելու պահանջներից կարող են լինել բացառություններ, որոնց նպատակն է բանտարկյալներին հնարավորություն ընձեռել միասին մասնակցել կազմակերպված միջոցառումների, սակայն այդ խմբերը միշտ պետք է գիշերվա ժամին առանձնացվեն, բացառությամբ երբ նրանք համաձայն են միասին պահվելուն, և եթե քրեակատարողական մարմինների գնահատմամբ դա առավելագույնս բխում է բոլոր այդ բանտարկյալների շահերից:

18.10 Բոլոր բանտարկյալների տեղավորման պայմանները պետք է անվտանգության պահանջների առումով նվազագույն սահմանափակում առաջացնեն՝ նրանց կողմից փախուստ կատարելու կամ իրենց կամ այլոց վնաս պատճառելու վնասին համաչափ:

Հիգիենա

19.1 Յուրաքանչյուր բանտի բոլոր մասերը պետք է մշտապես պահվեն մաքուր և պատշաճ վիճակում:

19.2 Երբ բանտ են ընդունվում բանտարկյալներ, նրանց տեղաբաշխման խցերը և նրանց տրվող այլ պայմանները և հարմարությունները պետք է մաքուր լինեն:

19.3 Բանտարկյալների համար պետք է անխափան կերպով հասանելի լինեն սանիտարական հարմարություններ, որոնք համապատասխանում են հիգիենայի և անձնական գաղտնիության ապահովման պահանջներին:

19.4 Պետք է համարժեք հնարավորություններ ստեղծվեն, որպեսզի յուրաքանչյուր բանտարկյալ կարողանա կլիմային համապատասխան ջերմաստիճանի պայմաններում ցնցուղ ընդունել կամ լողանալ, ընդ որում՝ հնարավորության դեպքում դա պետք է լինի ամեն օր, սակայն՝ առնվազն շաբաթը երկու անգամ (կամ, անհրաժեշտության դեպքում, ավելի հաճախ), ելնելով ընդհանուր հիգիենայի պահպանության շահից:

19.5 Բանտարկյալները պետք է իրենց անձը, հագուստը և քնելու հարմարությունները պահեն մաքուր և կոկիկ վիճակում:

19.6 Քրեակատարողական մարմինները պետք է բանտարկյալներին տրամադրեն վերը նշվածն ապահովելու համար անհրաժեշտ միջոցներ, որոնք պետք է ներառեն անձնական հիգիենայի ընդհանուր պարագաներ և մաքրման ընդհանուր պարագաներ ու նյութեր:

19.7 Հատուկ պայմաններ պետք է ապահովվեն կանանց սանիտարական կարիքների համար:

Հագուստ և անկողնային պարագաներ

20.1 Այն բանտարկյալներին, որոնք իրենց հետ չունեն բավարար հագուստ, պետք է տրամադրել կլիմային համապատասխանող հագուստ:

20.2 Այդ հագուստը չպետք է լինի նվաստատուցիչ կամ պատվազրկող:

20.3 Ողջ հագուստեղենը պետք է պահվի լավ վիճակում և, անհրաժեշտության դեպքում, փոխարինվի:

20.4 Այն բանտարկյալներից, որոնք բանտից դուրս գալու թույլտվություն են ստանում, չպետք է պահանջել կրել այնպիսի հագուստ, որը կվկայի նրանց բանտարկյալ լինելու մասին:

21. Յուրաքանչյուր բանտարկյալի պետք է տրամադրվի առանձին մահճակալ և առանձին, համարժեք անկողնային պարագաներ, որոնք պետք է պահվեն լավ վիճակում և մաքրություն ապահովելու համար բավականաչափ հաճախ փոխվեն:

Մնունդը

22.1 Բանտարկյալներին պետք է տրամադրվի սննդարար սննդակարգ, որում հաշվի առնված կլիմի նրանց տարիքը, առողջական և ֆիզիկական վիճակը, կրոնը, մշակույթը և նրանց աշխատանքի բնույթը:

22.2 Սննդարար սննդակարգի պահանջները, այդ թվում՝ նվազագույն կալորիականության և պրոտեինի պարունակության պահանջները, պետք է սահմանվեն ազգային օրենսդրությամբ:

22.3 Մնունդը պետք է պատրաստվի և մատուցվի հիգիենիկ պայմաններում:

22.4 Օրվա ընթացքում պետք է լինի երեք կերակուր՝ դրանց միջև ողջամիտ ժամանակային ընդմիջումներով:

22.5 Բոլոր բանտարկյալներին պետք է մշտապես հասանելի լինի մաքուր խմելու ջուր:

22.6 Բժշկական հիմքերով անհրաժեշտություն ծագելու դեպքում բժիշկը կամ որակավորված բուժքույրը պետք է կոնկրետ բանտարկյալի սննդակարգի փոփոխություն կարգադրի:

Իրավախորհրդատվություն

23.1 Բոլոր բանտարկյալներն իրավասու են իրավախորհրդատվություն ստանալ, և քրեակատարողական մարմինները պետք է նրանց համար իրավախորհրդատվություն ստանալու ողջամիտ պայմաններ ստեղծեն:

23.2 Բանտարկյալներն իրավասու են ցանկացած իրավական խնդրի շուրջ իրենց հաշվին խորհրդակցել իրենց ընտրած իրավախորհրդատուի հետ:

23.3 Այնտեղ, որտեղ նախատեսված է անվճար իրավական օգնության համակարգ, բանտի ղեկավարությունը պետք է բոլոր բանտարկյալների ուշադրությունը հրավիրի այդ համակարգի գոյությանը:

23.4 Բանտարկյալների և նրանց իրավախորհրդատուների միջև խորհրդակցությունը և ցանկացած այլ հաղորդակցություն իրավական խնդիրների վերաբերյալ, այդ թվում՝ նամակագրությունը, պետք է լինի գաղտնի:

23.5 Դատական մարմինը կարող է բացառիկ հանգամանքներում նախատեսել այդ գաղտնիության սահմանափակումներ՝ կանխելու ծանր հանցագործությունը կամ բանտի ապահովության և անվտանգության լուրջ խախտումները:

23.6 Բանտարկյալների համար հասանելի պետք է լինի, կամ նրանց պետք է թույլատրված լինի իրենց մոտ պահել իրենց գործի իրավական վարույթի հետ առնչվող փաստաթղթերը:

Կասյն արտաքին աշխարհի հետ

24.1 Բանտարկյալներին պետք է թույլատրվի հնարավորին չափ հաճախ նամակով, հեռախոսով կամ հաղորդակցության այլ ձևերով հաղորդակցվել իրենց ընտանիքների, այլ անձանց և դրսի կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ, ինչպես նաև տեսակցել թվարկված անձանց հետ:

24.2 Հաղորդակցությունը և տեսակցությունները կարող են ենթարկվել սահմանափակումների և մոնիտորինգի, որն անհրաժեշտ է քրեական գործի քննությունը շարունակելու, կարգուկանոնի պահպանման, ապահովության և անվտանգության, հանցագործության կանխարգելման և հանցագործությունից տուժածների պաշտպանության համար, սակայն այդ սահմանափակումները, այդ թվում՝ դատական մարմինների որոշումներով նախատեսված կոնկրետ սահմանափակումները, պետք է ցանկացած պարագայում թույլատրեն շփումների թույլատրելի նվազագույն մակարդակ:

24.3 Ազգային օրենսդրությամբ պետք է սահմանվեն այն ազգային և միջազգային մարմինները և պաշտոնատար անձինք, որոնց հետ բանտարկյալների հաղորդակցությունը չի կարող սահմանափակվել:

24.4 Տեսակցությունների կազմակերպման պայմանները պետք է լինեն այնպիսին, որպեսզի բանտարկյալներին թույլատրեն հնարավորին չափ բնականոն կերպով պահպանել և զարգացնել ընտանեկան հարաբերությունները:

24.5 Քրեակատարողական մարմինները պետք է աջակցեն բանտարկյալներին՝ համարժեք շփումներ պահպանելու արտաքին աշխարհի հետ, և նրանց ցուցաբերեն դա անելու համար անհրաժեշտ բավարար սցիալական օժանդակություն:

24.6 Մերձավոր ազգականի մահվան կամ ծանր հիվանդության մասին ստացված ցանկացած տեղեկություն պետք է անհապաղ հաղորդվի բանտարկյալին:

24.7 Եթե հանգամանքները թույլ են տալիս, բանտարկյալին պետք է իրավունք տրվի ուղեկցությամբ կամ միայնակ դուրս գալ բանտից՝ հիվանդ ազգականին այցելելու, թաղման արարողությանը մասնակցել կամ մարդասիրական ցանկացած այլ նպատակի համար:

24.8 Բանտարկյալներին պետք է թույլ տրվի իրենց ընտանիքի անդամներին անհապաղ տեղեկացնել իրենց բանտարկման կամ մեկ այլ հիմնարկ տեղափոխման, ինչպես նաև ծանր հիվանդությունների կամ մարմնական վնասվածքների մասին:

24.9 Բանտարկյալին բանտ ընդունելու, բանտարկյալի մահվան կամ ծանր հիվանդության, կամ բանտարկյալի մոտ լուրջ մարմնական վնասվածք առաջանալու, կամ բանտարկյալին հիվանդանոց փոխադրելու դեպքում ղեկավարությունը պետք է անհապաղ այդ մասին ծանուցի, բացառությամբ երբ բանտարկյալը խնդրել է չծանուցել, բանտարկյալի ամուսնուն/կնոջը կամ զուգրնկերոջը/զուգրնկերուհուն, իսկ եթե բանտարկյալն ամուրի է կամ չունի զուգրնկեր/զուգրնկերուհի, ապա՝ ամենամոտ ազգականին և նախկինում այդ նպատակի համար տվյալ բանտարկյալի նշած այլ անձանց:

24.10 Բանտարկյալներին պետք է հնարավորություն տրվի կանոնավոր կերպով տեղեկացված մնալ հասարակական իրադարձություններին՝ բաժանորդագրվելով թերթերի, պարբերականների և այլ հրատարակումների և ընթերցելով դրանք, ինչպես նաև՝ լսելով ռադիո կամ դիտելով հեռուստահաղորդումներ, բացառությամբ երբ անհատական դեպքում դատական մարմնի որոշմամբ կոնկրետ ժամկետով կոնկրետ արգելք է սահմանվել:

24.11 Քրեակատարողական մարմինները պետք է ապահովեն բոլոր բանտարկյալների՝ ընտրություններին, հանրաքվեներին և հասարակական կյանքի այլ գործընթացների մասնակցելու հնարավորության իրականացումը՝ այնքանով, որքանով ազգային օրենսդրությամբ սահմանափակված չեն նրանց համապատասխան իրավունքները:

24.12 Բանտարկյալներին պետք է հնարավորություն ընձեռվի հաղորդակցվել լրատվամիջոցների հետ, բացառությամբ երբ առկա են հիմնավոր և ծանրակշիռ պատճառներ՝ արգելելու այդ հաղորդակցությունն ի շահ ապահովության և անվտանգության, ի շահ հանրության կամ տուժողների, այլ բանտարկյալների կամ բանտի աշխատակիցների:

Բանտային ռեժիմը

25.1 Բոլոր բանտարկյալների համար նախատեսվող ռեժիմը պետք է ներառի գործունեության տարբեր ձևերի հավասարակշիռ ծրագիր:

25.2 Բանտային ռեժիմը պետք է բոլոր բանտարկյալներին հնարավորություն ընձեռի օրվա ընթացքում խցից դուրս անցկացնել այնքան ժամ, որքան անհրաժեշտ է մարդկային և սոցիալական շփման բավարար մակարդակ ապահովելու համար:

25.3 Բանտային ռեժիմը պետք է նաև բանտարկյալների բարեկեցության կարիքները հոգալու միջոց ծառայի:

25.4 Առանձնակի ուշադրություն պետք է դարձնել այն բանտարկյալների կարիքներին, որոնք ֆիզիկական, հոգեկան կամ սեռական բռնության ենթարկվել:

Աշխատանքը

26.1 Բանտային աշխատանքը պետք է դիտարկել որպես բանտային ռեժիմի դրական տարր, և այն չպետք է երբևէ կիրառվի որպես պատիժ:

26.2 Քրեակատարողական մարմինները պետք է ջանքեր գործադրեն՝ օգտակար բնույթի բավարար աշխատանք ապահովելու բանտարկյալներին:

26.3 Տրամադրվող աշխատանքը պետք է հնարավորության սահմաններում լինի այնպիսին, որ թույլ տա պահպանել կամ բարելավել ազատ արձակվելուց հետո ապրուստ վաստակելու՝ բանտարկյալների կարողությունը:

26.4 Սույնի 13-րդ Կանոնի համաձայն, տրամադրվող աշխատանքի տեսակի առումով չպետք է լինի որևէ խտրականություն սեռի հիման վրա:

26.5 Մասնագիտական վերապատրաստում ներառող աշխատանք պետք է տրամադրվի այն բանտարկյալներին, որոնք կարող են դրանից օգուտ քաղել, մասնավորապես՝ երիտասարդ բանտարկյալներին:

26.6 Բանտարկյալները կարող են ընտրել, թե ինչ տեսակ աշխատանքի կատարման մեջ իրենք կմասնակցեն, առկա հնարավորությունների սահմաններում, հաշվի առնելով պատշաճ մասնագիտական ընտրության անհրաժեշտությունը և կարգուկանոնի ու կարգապահության պահանջները:

26.7 Հիմնարկներում աշխատանքի կազմակերպումը և մեթոդները պետք է հնարավորին չափ նմանվեն հասարակությունում նմանատիպ աշխատանքի կազմակերպմանը և մեթոդներին, որպեսզի բանտարկյալները նախապատրաստվեն աշխատանքով զբաղված սովորական կյանքի պայմաններին:

26.8 Չնայած որ հիմնարկներում գործող աշխատամասերից ֆինանսական շահույթ ստանալու ցանկությունը կարող է օգտակար լինել ստանդարտները բարձրացնելու և վերապատրաստման որակն ու վերաբերելիությունը բարելավելու առումներով, բանտարկյալների շահերը չպետք է ստորադասվեն նշված նպատակին:

26.9 Բանտարկյալներին աշխատանքով պետք է ապահովեն քրեակատարողական մարմինները՝ ինքնուրույն կամ համագործակցելով մասնավոր կապալառուների հետ, բանտի ներսում կամ բանտից դուրս:

26.10 Բանտարկյալների աշխատանքի դիմաց վարձատրությունը պետք է բոլոր դեպքերում լինի արդարացի:

26.11 Բանտարկյալներին պետք է թույլատրվի իրենց վաստակած գումարի առնվազն մի մասը ծախսել իրենց օգտագործման համար թույլատրված իրերի վրա, ինչպես նաև իրենց վաստակած գումարի մի մասը տրամադրել իրենց ընտանիքներին:

26.12 Բանտարկյալներին կարելի է կոչ անել՝ իրենց վաստակած գումարի մի մասը խնայել, և այդ խնայված գումարը պետք է տրամադրվի նրանց ազատ արձակման պահին կամ օգտագործվի թույլատրելի այլ նպատակների համար:

26.13 Բանտարկյալների առողջության և անվտանգության ապահովման միջոցառումները պետք է ապահովեն նրանց բավարար պաշտպանությունը և պետք է լինեն ոչ պակաս խիստ, քան բանտից դուրս աշխատողների նկատմամբ կիրառվող առողջության և անվտանգության ապահովման միջոցառումները:

26.14 Պայմաններ պետք է ապահովել՝ բանտարկյալներին ապահովագրելու աշխատանքային վնասվածքներից, այդ թվում՝ մասնագիտական հիվանդություններից, բանտից դուրս աշխատողների համար ազգային օրենսդրությամբ նախատեսված պայմաններից ոչ պակաս նպաստավոր պայմաններով:

26.15 Բանտարկյալների օրական և շաբաթական աշխատանքի առավելագույն ժամանաքանակը սահմանվում է ազատ աշխատողների աշխատանքային զբաղվածությունը կանոնակարգող տեղական կանոնների կամ սովորույթների համաձայն:

26.16 Բանտարկյալները պետք է շաբաթվա ընթացքում առնվազն մեկ հանգստյան օր ունենան, ինչպես նաև՝ բավարար ժամանակ իրենց կրթության և գործունեության այլ ձևերի համար:

26.17 Աշխատող բանտարկյալները պետք է հնարավորին չափ շատ ներգրավվեն սոցիալական ապահովության ազգային համակարգերի մեջ:

Զբոսանք և ժամանց

27.1 Յուրաքանչյուր բանտարկյալի պետք է ընձեռել օրական առնվազն մեկ ժամ բացօթյա զբոսանքի հնարավորություն, եթե եղանակը թույլ է տալիս:

27.2 Անբարենպաստ եղանակի պայմաններում պետք է այլընտրանքային միջոցառումներ ձեռնարկել՝ հնարավորություն ստեղծելու բանտարկյալների զբոսանքի համար:

27.3 Բանտային ռեժիմի անբաժանելի մաս պետք է կազմեն հավուր պատշաճի կազմակերպված միջոցառումները, որոնց նպատակն է բարելավել ֆիզիկական առողջությունը և մարզվելու և ժամանացի համարժեք հնարավորություններ ընձեռել:

27.4 Քրեակատարողական մարմինները պետք է նպաստեն այդ գործունեության իրականացմանը՝ տրամադրելով համապատասխան պարագաներ և սարքավորումներ:

27.5 Քրեակատարողական մարմինները պետք է հատուկ միջոցառումներ կազմակերպեն դրանց կարիքն ունեցող բանտարկյալների համար:

27.6 Պետք է ընձեռնվեն ժամանցի հնարավորություններ, որոնք ներառում են սպորտը, խաղերը, մշակութային միջոցառումները, նախասիրությունները և ժամանցի այլ ձևերը, և, հնարավորության սահմաններում, բանտարկյալներին պետք է թույլատրել կազմակերպել այդպիսի հնարավորություններ:

27.7 Բանտարկյալներին պետք է թույլատրել գրոսանքի ընթացքում, ինչպես նաև ժամանցի միջոցառումներին մասնակցելու նպատակով շփվել միմյանց հետ:

Կրթությունը

28.1 Յուրաքանչյուր բանտ պետք է ձգտի բոլոր բանտարկյալներին հասանելի դարձնել կրթական ծրագրեր, որոնք պետք է հնարավորին չափ ընդգրկուն լինեն և համապատասխանեն նրանց անհատական կարիքներին՝ միաժամանակ հաշվի առնելով նրանց նկրտումները:

28.2 Առաջնահերթություն պետք է տրվի գրագիտության և թվաբանության կարիքներ ունեցող բանտարկյալներին, ինչպես նաև տարրական կամ մասնագիտական կրթություն չունեցողներին:

28.3 Առանձնակի ուշադրություն պետք է դարձնել երիտասարդ բանտարկյալների և հատուկ կարիքներ ունեցող բանտարկյալների կրթությանը:

28.4 Կրթությունը պետք է բանտի ռեժիմի շրջանակներում ունենա աշխատանքից ոչ պակաս կարևոր կարգավիճակ, և բանտարկյալները չպետք է կրթության մեջ մասնակցելու պատճառով ֆինանսական կամ այլ բացասական հետևանքներ կրեն:

28.5 Յուրաքանչյուր հիմնարկ պետք է ունենա բոլոր բանտարկյալների օգտագործման համար նախատեսված գրադարան, որը պետք է համարժեքորեն ապահովված լինի և ժամանցի, և կրթական տարաբնույթ տեղեկություններով, գրքերով և այլ միջոցներով:

28.6 Հնարավորության դեպքում բանտի գրադարանի գործունեությունը պետք է կազմակերպված լինի համայնքի գրադարանային ծառայությունների համագործակցությամբ:

28.7 Բանտարկյալների կրթությունը պետք է գործնականում հնարավորին չափ.

- ա. ներհյուսված լինի երկրում առկա կրթության և մասնագիտական վերապատրաստման համակարգի մեջ, որպեսզի ազատ արձակումից հետո նրանք կարողանան առանց դժվարությունների շարունակել իրենց կրթությունը և մասնագիտական վերապատրաստումը, և
- բ. տեղի ունենա դրսի կրթական հաստատությունների հովանու ներքո:

Մտքի, խղճի և կրոնի ազատություն

29.1 Բանտարկյալների մտքի, խղճի և կրոնի ազատությունը պետք է հարգվի:

29.2 Բանտի ռեժիմը պետք է կազմակերպված լինի այնպես, որպեսզի գործնականում հնարավորին չափ բանտարկյալներին հնարավորություն ընձեռի դավանել իրենց կրոնը և հետևել իրենց հավատին, մասնակցել տվյալ կրոնի կամ հավատի լիազորված ներկայացուցիչների կողմից վարվող պատարագների կամ ժողովների, առանձին տեսակցել իրենց կրոնի կամ հավատի լիազորված ներկայացուցիչների հետ, և իրենց մոտ ունենալ իրենց կրոնին կամ հավատին վերաբերող գրքեր կամ գրականություն:

29.3 Բանտարկյալներին չի կարող պարտադրվել որևէ կրոնի կամ հավատի դավանանքը, կրոնական պատարագների կամ ժողովների մասնակցությունը, կամ կրոնական ծեսերի մասնակցությունը կամ որևէ կրոնի կամ հավատի ներկայացուցիչների հետ տեսակցելը:

Տեղեկատվությունը

30.1 Բանտ ընդունման պահին, ինչպես նաև ընդունումից հետո՝ անհրաժեշտ հաճախականությամբ, բոլոր բանտարկյալները պետք է գրավոր և բանավոր իրենց հասկանալի լեզվով տեղեկացվեն բանտի կարգապահության կանոնակարգերի և բանտում իրենց ունեցած իրավունքների և պարտականությունների մասին:

30.2 Բանտարկյալներին պետք է թույլատրվի իրենց մոտ ունենալ իրենց տրված տեղեկատվության գրավոր տարբերակը:

30.3 Բանտարկյալները պետք է տեղեկացվեն բոլոր այն իրավական վարույթների մասին, որոնց մեջ իրենք ներգրավված են և, եթե իրենք արդեն դատապարտվել են, ապա՝ ազատագրկման տեսքով նշանակված պատժի տևողության և վաղաժամկետ ազատման հնարավորությունների մասին:

Բանտարկյալների իրերը

31.1 Բոլոր այն իրերը, որոնք բանտի կանոններով բանտարկյալներին չի թույլատրվում իրենց մոտ պահել, պետք է հիմնարկ ընդունվելու պահին հանձնվեն անվտանգ պահպանության:

31.2 Բանտարկյալը, որի իրերը հանձնվել են անվտանգ պահպանության, ստորագրում է այդ իրերի ցուցակը:

31.3 Քայլեր պետք է ձեռնարկել նշված իրերը լավ վիճակում պահելու ուղղությամբ:

31.4 Եթե որոշվել է, որ այդ իրերի մի մասն անհրաժեշտ է ոչնչացնել, ապա այդ փաստն արձանագրվում է, և բանտարկյալը տեղեկացվում է այդ մասին:

31.5 Բանտարկյալները պետք է, հաշվի առնելով հիգիենայի, կարգուկանոնի և անվտանգության պահանջները, իրավունք ունենան գնել կամ այլ կերպ ձեռք բերել ապրանքներ, այդ թվում՝ սննդամթերք և ըմպելիքներ իրենց անձնական օգտագործման համար, ընդ որում՝ այդ ապրանքների գները չպետք է արտասովոր չափի ավելի բարձր լինեն, քան ազատ հասարակության մեջ վաճառվող նույն ապրանքների գները:

31.6 Եթե բանտարկյալն իր հետ բերում է որևէ դեղորայք, ապա բժիշկը պետք է որոշի, թե ինչպես տնօրինել այդ դեղորայքը:

31.7 Այն դեպքերում, երբ բանտարկյալներին թույլատրված է իրենց մոտ պահել իրենց իրերը, քրեակատարողական մարմինները պետք է քայլեր ձեռնարկեն իրերի անվտանգ պահպանությանը նպաստելու ուղղությամբ:

Բանտարկյալների տեղափոխումը

32.1 Որևէ բանտ տեղափոխվելու կամ որևէ բանտից տեղափոխվելու, կամ որևէ այլ վայրեր, օրինակ՝ դատարան կամ հիվանդանոց տեղափոխվելու ընթացքում բանտարկյալները պետք է հնարավորին չափ քիչ լինեն տեսանելի հասարակությանը, և նրանց անանունությունը երաշխավորելու ուղղությամբ պետք է համապատասխան միջոցներ ձեռնարկվեն:

32.2 Արգելվում է բանտարկյալներին տեղափոխել տրանսպորտային այնպիսի միջոցներով, որոնցում օդափոխությունը կամ լուսավորությունը բավարար չէ, կամ որոնցում նրանք ինչ-որ կերպ կկրեն անհարկի ֆիզիկական դժվարություններ կամ նվաստացում:

32.3 Բանտարկյալների տեղափոխումն իրականացվում է պետական մարմինների հաշվին և նրանց վերահսկողության ներքո:

Բանտարկյալների ազատ արձակումը

33.1 Բոլոր բանտարկյալները պետք է ազատ արձակվեն նրանց ազատագրկման մեջ պահելու վերաբերյալ համապատասխան որոշումների/օրոշների ժամկետները լրանալուն պես կամ նրանց ազատ արձակման վերաբերյալ դատարանի կամ այլ իրավասու մարմնի կողմից որոշում կայացվելուն պես:

33.2 Ազատ արձակման ամսաթիվը և ժամը գրանցվում են:

33.3 Բոլոր բանտարկյալները պետք է օգտվեն ազատ արձակումից հետո նրանց ազատ հասարակություն վերադարձին աջակցելու համար նախատեսված հնարավորություններից:

33.4 Բանտարկյալի ազատ արձակման պահին նրան պատկանող բոլոր իրերը և գումարները, որոնք անվտանգ պահպանության էին հանձնվել, պետք է վերադարձվեն նրան, բացառությամբ այն գումարների, որոնք թույլատրությամբ վերցվել են բանտարկյալի կողմից, ինչպես նաև բացառությամբ այն իրերի, որոնք թույլատրությամբ ուղարկվել են հիմնարկից դուրս, և բացառությամբ այն իրերի, որոնք հիգիենայի նկատառումներից ելնելով անհրաժեշտ է համարվել ոչնչացնել:

33.5 Բանտարկյալը պետք է ստորագրի իրեն վերադարձված իրերի ստացական:

33.6 Երբ ազատ արձակումը նախապես պլանավորված է, ապա բանտարկյալը պետք է ազատ արձակման պահին հնարավորին չափ մոտ բժշկական զննության ենթարկվելու հնարավորություն ստանա սույնի 42-րդ Կանոնի համաձայն:

33.7 Քայլեր պետք է ձեռնարկվեն՝ ապահովելու ազատ արձակման պահին բանտարկյալներին անհրաժեշտ փաստաթղթերի և անձը հաստատող փաստաթղթերի տրամադրումը, ինչպես նաև հարմար կացարան և աշխատանք գտնելու հարցում բանտարկյալներին աջակցության ցուցաբերումը:

33.8 Ազատ արձակված բանտարկյալներին պետք է տրամադրվեն նաև ազատ արձակումից անմիջապես հետո կենսապահովման համար անհրաժեշտ միջոցներ: Նրանք պետք է հարմար և բավարար հագուստ ստանան՝ հաշվի առնելով կլիման և տարվա եղանակը, և ունենան բավարար միջոցներ իրենց ուղևորության վերջնակետ հասնելու համար:

Կանայք

34.1 Սույն Կանոններով նախատեսված՝ կին բանտարկյալների վերաբերյալ կոնկրետ դրույթներից գատ, դեկավարությունը պետք է ազատագրկման որևէ հանգամանքի վրա ազդող որոշումներ կայացնելիս առանձնակի ուշադրություն դարձնի կանանց պահանջներին, ինչպիսիք են, օրինակ, նրանց ֆիզիկական, աշխատանքային, սոցիալական և հոգեբանական կարիքները:

34.2 Առանձնակի ջանքեր պետք է գործադրվեն՝ հատուկ ծառայությունները հասանելի դարձնելու համար այն կին բանտարկյալներին, որոնք ունեն համապատասխան կարիքներ, ինչպես նկարագրված է 25.4 Կանոնի մեջ:

34.3 Բանտարկյալներին պետք է թույլատրվի ծննդաբերել բանտի ներսում, սակայն այն դեպքում, երբ երեխան ծնվում է բանտի ներսում, ղեկավարությունը պետք է ցուցաբերի անհրաժեշտ ցանկացած օժանդակություն և տրամադրի անհրաժեշտ ցանկացած պարագաներ:

Ազատազրկված անչափահասները

35.1 Եթե անչափահասները, այսինքն, մինչև 18 տարեկանները, բացառության կարգով ազատազրկման մեջ են պահվում մեծահասակների համար նախատեսված բանտում, ղեկավարությունը պետք է բոլոր բանտարկյալներին տրամադրվող ծառայություններից գատ ապահովի անչափահաս բանտարկյալների համար սոցիալական, հոգեբանական և կրթական ծառայությունների, կրոնական հոգատարության և ժամանցի ծրագրերի կամ դրանց համարժեքի հասանելիությունը՝ այնպես, ինչպես դրանք հասանելի են ազատ հասարակության մեջ գտնվող անչափահասներին:

35.2 Յուրաքանչյուր անչափահաս բանտարկյալ, որը ենթակա է պարտադիր ուսուցման, պետք է ունենա այդ կրթությունը ստանալու հնարավորություն:

35.3 Բանտից ազատ արձակվող անչափահասներին պետք է ցուցաբերվի լրացուցիչ աջակցություն:

35.4 Այն դեպքերում, երբ անչափահասներն ազատազրկման մեջ են պահվում բանտում, նրանք պետք է պահվեն բանտի այնպիսի մասում, որն առանձին է մեծահասակների համար օգտագործվող մասից, բացառությամբ երբ համարվում է, որ դա հակասում է անչափահասի շահերին:

Մանուկները

36.1 Մանուկները կարող են մնալ բանտում՝ ծնողի հետ միայն այն դեպքում, երբ դա լավագույնս բխում է մանկան շահերից: Նրանց նկատմամբ չպետք է վերաբերվել՝ ինչպես բանտարկյալների:

36.2 Այն դեպքերում, երբ մանկանը թույլատրվում է մնալ բանտում՝ ծնողի հետ, հատուկ պայմաններ պետք է ստեղծել որակավորված մասնագետներով համալրված մտուրի գործունեության համար, որտեղ մանուկը պետք է տեղավորվի այն ժամերին, երբ ծնողը զբաղված է գործունեության այնպիսի տեսակներով, որոնց մանուկը չի կարող ներկա գտնվել:

36.3 Նշված մանուկների բարեկեցությունը պաշտպանելու նպատակով պետք է հատուկ պայմաններ ապահովվեն:

Այլ պետությունների քաղաքացիները

37.1 Այն բանտարկյալները, որոնք այլ պետությունների քաղաքացիներ են, պետք է առանց ուշացման տեղեկացվեն կապի հաստատում պահանջելու իրենց իրավունքի մասին և, ողջամտության սահմաններում, նրանց համար պետք է պայմաններ ստեղծվեն՝ հաղորդակցվելու իրենց պետության դիվանագիտական կամ հյուպատոսական ներկայացուցչի հետ:

37.2 Այն բանտարկյալները, որոնք այնպիսի այլ պետությունների քաղաքացիներ են, որոնք տվյալ երկրում դիվանագիտական կամ հյուպատոսական ներկայացուցչություն չունեն, ինչպես նաև փախստականի կարգավիճակ ունեցող կամ քաղաքացիություն չունեցող բանտարկյալները պետք է նման հնարավորություն ստանան՝ հաղորդակցվելու այն պետության դիվանագիտական ներկայացուցչի հետ, որը ստանձնում է նրանց շահերի պաշտպանությունը, կամ այն ազգային կամ միջազգային կազմակերպության հետ, որի գործառույթն է նման անձանց շահերին ծառայելը:

37.3 Ելնելով բանտում գտնվող այն օտարերկրացիների շահերից, որոնք հատուկ կարիքներ ունեն, քրեակատարողական մարմինները պետք է լիարժեքորեն համագործակցեն բանտարկյալների շահերը ներկայացնող դիվանագիտական կամ հյուպատոսական պաշտոնյաների հետ:

37.4 Օտարերկրացի բանտարկյալներին պետք է տրամադրվեն որոշակիացված տեղեկություններ իրավական աջակցության մասին:

37.5 Այլ պետության քաղաքացիություն ունեցող բանտարկյալները պետք է տեղեկացվեն այն մասին, որ իրենք կարող են պահանջել իրենց պատժի կրումը տեղափոխել մեկ այլ պետություն:

Ազգային կամ լեզվական փոքրամասնությունները

38.1 Հատուկ պայմաններ պետք է ստեղծվեն՝ հոգալու ազգային կամ լեզվական փոքրամասնությունների պատկանող բանտարկյալների կարիքները:

38.2 Գործնականում հնարավորին չափ շատ պետք է թույլատրել, որպեսզի բանտում շարունակվեն տարբեր խմբերի մշակութային ծեսերը:

38.3 Լեզվական կարիքները պետք է հոգալ որակավորված թարգմանիչների միջոցով, ինչպես նաև գրավոր նյութեր տրամադրելով կոնկրետ բանտում գործածվող բոլոր լեզուներով:

III մաս

Առողջությունը

Առողջության պահպանությունը

39. Քրեակատարողական մարմինները պետք է երաշխավորեն իրենց խնամքի ներքո գտնվող բոլոր բանտարկյալների առողջությունը:

Բանտերում առողջության պահպանման կազմակերպումը

40.1 Բանտում բժշկական ծառայությունները պետք է կազմակերպվեն՝ սերտորեն համագործակցելով համայնքի կամ պետության ընդհանուր առողջապահական համակարգի հետ:

40.2 Բանտերում առողջության պահպանման քաղաքականությունը պետք է ներհյուսված և համահունչ լինի առողջության պահպանման ազգային քաղաքականությանը:

40.3 Բանտարկյալները պետք է կարողանան առանց իրենց իրավական կարգավիճակով պայմանավորված որևէ խտրականության օգտվել երկրում առկա առողջապահական ծառայություններից:

40.4 Բանտում բուժօժանդությունը պետք է ձգտի հայտնաբերել և բուժել բանտարկյալների ունեցած ֆիզիկական կամ հոգեկան հիվանդությունները կամ առողջական խնդիրները:

40.5 Այդ նպատակի համար բանտարկյալին պետք է տրամադրվեն բոլոր անհրաժեշտ բժշկական, վիրաբուժական և հոգեբուժական ծառայությունները, ներառյալ համայնքում առկա ծառայությունները:

Բժշկական և առողջապահական անձնակազմը

41.1 Յուրաքանչյուր բանտ պետք է օգտվի առնվազն մեկ որակավորված ընդհանուր բժշկի ծառայություններից:

41.2 Պայմաններ պետք է ստեղծել՝ մշտապես ապահովելու հրատապ դեպքերում առանց ուշացման որակավորված ընդհանուր բժշկի հասանելիությունը:

41.3 Այն դեպքում, երբ բանտը չունի լրիվ դրույքով բանտում աշխատող բժիշկ, կանոնավոր կերպով տվյալ բանտ պետք է այցելի ոչ լրիվ դրույքով աշխատող բժիշկ:

41.4 Յուրաքանչյուր բանտ պետք է ունենա առողջապահական համապատասխան վերապատրաստում անցած աշխատողներ:

41.5 Յուրաքանչյուր բանտարկյալի պետք է հասանելի լինեն որակավորված ատամնաբույժի և ակնաբույժի ծառայությունները:

Բժշկի պարտականությունները

42.1 Բժիշկը կամ նրան հաշվետու որակավորված բուժքույրը պետք է յուրաքանչյուր բանտարկյալի բանտ ընդունումից հետո հնարավորին չափ շուտ տեսակցեն նրա հետ և ստուգեն նրան, բացառությամբ երբ ակնհայտ է, որ նման ստուգման անհրաժեշտություն չկա:

42.2 Բժիշկը կամ նրան հաշվետու որակավորված բուժքույրը պետք է բանտարկյալի պահանջով ազատ արձակման պահին ստուգեն նրան, ինչպես նաև, բացի այդ, ըստ անհրաժեշտության ստուգեն բանտարկյալներին:

42.3 Բանտարկյալի ստուգելիս բժիշկը կամ նրան հաշվետու որակավորված բուժքույրը պետք է առանձնակի ուշադրություն դարձնեն հետևյալին.

- ա.* բժշկական գաղտնիքի սովորական կանոնների պահպանությանը,
- բ.* ֆիզիկական կամ հոգեկան հիվանդությունների ախտորոշմանը և դրանց բուժման ու արդեն գոյություն ունեցող բուժման շարունակության համար անհրաժեշտ բոլոր միջոցների ձեռնարկմանը,
- գ.* բանտարկյալի նկատմամբ բռնի վերաբերմունքի հնարավոր առկայության մասին վկայող որևէ նշանի կամ հանգամանքի արձանագրմանը՝ իրավասու մարմիններին հայտնելով այդ մասին,
- դ.* թմրադեղերի, դեղերի կամ ալկոհոլի օգտագործման հետևանքով առաջացող՝ ժուժկալության (օգտագործման դադարեցման) ախտանշանների դեմ պայքարին,
- ե.* ազատությունից զրկելու հետևանքով առաջացող՝ հոգեբանական կամ այլ սթրեսի բացահայտմանը,
- զ.* ինֆեկցիոն կամ տարափոխիկ հիվանդություն ունենալու մեջ կասկածվող բանտարկյալներին ինֆեկցիոն ժամանակաշրջանի ընթացքում մեկուսացնելուն և նրանց պատշաճ կերպով բուժելուն,
- է.* բացառելու ՄԻԱՎ վիրուսակիր բանտարկյալներին միայն ՄԻԱՎ վիրուսակրության պատճառով մեկուսացնելու դեպքերը,
- ը.* բացահայտելու ֆիզիկական կամ հոգեկան առողջության այն խնդիրները, որոնք կարող են ազատ արձակումից հետո խոչընդոտել վերադարձին դեպի հասարակություն,
- թ.* պարզելու, թե արդյոք և որքանով է յուրաքանչյուր բանտարկյալի վիճակի աշխատել և մարզվել, և
- ժ.* համայնքային մարմինների հետ պայմանավորվածություններ ձեռք բերելու ազատ արձակումից հետո անհրաժեշտ բժշկական և հոգեբուժական միջոցառումները շարունակելու մասին, եթե բանտարկյալները տալիս են իրենց համաձայնությունն այդ միջոցառումները շարունակելու համար:

43.1 Բժիշկը պետք է հոգ տանի բանտարկյալների ֆիզիկական և առողջության մասին և պետք է հասարակությունում կիրառվող առողջապահական ստանդարտներին չհակասող պայմաններով և հաճախականությամբ տեսակցի բոլոր հիվանդ բանտարկյալներին, հիվանդության կամ մարմնական վնասվածքի մասին հայտնող բոլոր բանտարկյալներին և այն բանտարկյալներին, ում վրա հատուկ հրավիրվում է բժշկի ուշադրությունը:

43.2 Բժիշկը կամ նրան հաշվետու որակավորված բուժքույրը պետք է առանձնակի ուշադրություն դարձնի առանձին պահվող բանտարկյալների առողջությանը, ամեն օր այցելի նրանց և վերջիններիս կամ բանտի աշխատակիցների պահանջով անհապաղ իրականացնի նրանց բուժօգնություն և բուժում:

43.3 Բժիշկը պետք է տնօրենին զեկուցի բոլոր այն դեպքերի մասին, երբ գտնում է, որ որևէ բանտարկյալի ազատազրկումը կամ ազատազրկման այս կամ այն պայմանը, այդ թվում՝ առանձին պահման պայմանները շարունակելը լուրջ ռիսկի է ենթարկում նրա ֆիզիկական կամ հոգեկան առողջությունը:

44. Բժիշկը կամ իրավասու այլ մարմինը պետք է պարբերաբար ստուգեն, այլ նպատակահարմար միջոցներով տեղեկություններ հավաքեն և տնօրենին զեկուցեն հետևյալի մասին.

- ա. սննդի և ջրի քանակը, որակը, պատրաստումը և մատուցումը,
- բ. հիմնարկի և բանտարկյալների հիգիենան և մաքրությունը,
- գ. հիմնարկի սանիտարական վիճակը, ջեռուցումը, լուսավորությունը և օդափոխությունը, և
- դ. բանտարկյալների հագուստի և անկողնու պարագաների հարմարությունը և մաքրությունը:

45.1 Տնօրենն ուսումնասիրում է բժշկի կամ իրավասու այլ մարմնի կողմից 43-րդ և 44-րդ կանոնների համաձայն ներկայացվող զեկույցները և խորհուրդները և, արվող առաջարկություններին համաձայնվելու դեպքում անհապաղ քայլեր ձեռնարկում դրանք իրագործելու ուղղությամբ:

45.2 Եթե բժշկի առաջարկությունները տնօրենի լիազորություններից դուրս են, կամ եթե տնօրենը համաձայն չէ արված առաջարկություններին, ապա տնօրենը պետք է անհապաղ վերադաս մարմնին ներկայացնի բժշկի առաջարկությունը և իր անձնական եզրակացությունն այդ առաջարկության մասին:

Բուժօգնության կազմակերպումը

46.1 Հիվանդ բանտարկյալները, որոնք մասնագիտացված բուժման կարիք ունեն, տեղափոխվում են մասնագիտացված հիմնարկներ կամ քաղաքացիական հիվանդանոցներ, եթե տվյալ բուժումը հնարավոր չէ կազմակերպել բանտի ներսում:

46.2 Այն դեպքում, երբ քրեակատարողական ծառայությունն ունի իր սեփական հիվանդանոցները, դրանք պետք է համարժեքորեն ապահովված լինեն կադրերով և հարմարություններով, որպեսզի այնտեղ ուղարկվող բանտարկյալների համար իրականացնեն համապատասխան բուժում և խնամք:

Հոգեկան առողջություն

47.1 Հոգեկան խանգարումներ կամ անոմալիա ունեցող այն բանտարկյալներին հսկելու և բուժելու համար, որոնց նկատմամբ միանշանակ չէ 12-րդ Կանոնի գործողությունը, պետք է լինեն մասնագիտացված բանտեր կամ բժշկական հսկողության ներքո գտնվող՝ բանտերի առանձին մասնաբաժիններ:

47.2 Բանտի բժշկական ծառայությունը պետք է կազմակերպի հոգեբուժական բուժման կարիք ունեցող բոլոր բանտարկյալների բուժումը, ինչպես նաև հատուկ ուշադրություն դարձնի ինքնասպանությունների կանխարգելմանը:

Այլ խնդիրներ

48.1 Բանտարկյալները չպետք է առանց իրենց համաձայնության ենթարկվեն որևէ փորձերի կամ փորձարարության:

48.2 Արգելվում են բանտարկյալների մասնակցությամբ իրականացվող այնպիսի փորձերը կամ փորձարարությունը, որոնք կարող են ֆիզիկական վնասվածք, հոգեկան լարվածություն կամ առողջական այլ վնաս պատճառել:

IV մաս

Պատշաճ կարգուկանոնը

Պատշաճ կարգուկանոնի ապահովման ընդհանուր մոտեցումը

49. Բանտում պատշաճ կարգուկանոնը պետք է պահպանել՝ հաշվի առնելով անվտանգության, ապահովության և կարգապահության պահանջները, միաժամանակ բանտարկյալներին ապահովելով նրանց մարդկային արժանապատվությունը հարգող կենսապայմաններ և նրանց առաջարկելով գործունեության լիարժեք ծրագիր՝ 25-րդ Կանոնի համաձայն:

50. Հաշվի առնելով պատշաճ կարգուկանոնի, անվտանգության և ապահովության անհրաժեշտությունը, բանտարկյալներին պետք է թույլատրել քննարկել ազատագրկման ընդհանուր պայմանների հետ կապված խնդիրներ և նրանց խրախուսել՝ այդ խնդիրները քննարկելու քրեակատարողական մարմինների հետ:

Անվտանգությունը

51.1 Առանձին բանտարկյալների նկատմամբ կիրառվող անվտանգության միջոցառումները պետք է սահմանափակվեն այն նվազագույնով, որն անհրաժեշտ է նրանց ազատագրկման անվտանգությունն ապահովելու տեսակետից:

51.2 Ֆիզիկական խոչընդոտներով և տեխնիկական այլ միջոցներով ապահովվող անվտանգությանը պետք է գումարել շարժուն (դինամիկ) անվտանգությունը, որն ապահովում են հսկիչ աշխատողները, որոնք գիտեն իրենց հսկողության ներքո գտնվող բանտարկյալներին:

51.3 Բանտ ընդունումից հետո հնարավորին չափ շուտ պետք է անցկացնել բանտարկյալի գնահատում՝ պարզելու հետևյալը.

ա. տվյալ բանտարկյալի փախուստ կատարելու դեպքում նրա ռիսկայնությունը հասարակության համար,

բ. ինքնուրույն կամ արտաքին աջակցությամբ նրա՝ փախուստ կատարելու ռիսկը:

51.4 Ապա, յուրաքանչյուր բանտարկյալ պահվում է անվտանգության այնպիսի պայմաններում, որոնք համապատասխանում են վերոհիշյալ ռիսկերի մակարդակներին:

51.5 Անհրաժեշտ անվտանգության մակարդակը պետք է անձի ազատագրկման ողջ ընթացքում որոշակի պարբերականությամբ վերանայման ենթարկվի:

Ապահովությունը

52.1 Բանտ ընդունումից հետո հնարավորին չափ շուտ պետք է անցկացնել բանտարկյալի գնահատում՝ պարզելու, թե արդյոք նա վտանգավոր է այլ բանտարկյալների, բանտի աշխատակիցների կամ բանտում աշխատող կամ բանտ այցելող այլ անձանց ապահովության տեսակետից, կամ թե արդյոք հավանական է, որ նա ինքն իրեն վնաս կպատճառի:

52.2 Պետք է լինեն ընթացակարգեր՝ ապահովելու բանտարկյալների, բանտի աշխատակիցների և բոլոր այցելուների անվտանգությունը, և նվազագույնի հասցնելու բռնության ռիսկը և ապահովությանը սպառնացող այլ դեպքերի ռիսկը:

52.3 Հնարավոր ամեն ջանք պետք է գործադրվի՝ բոլոր բանտակյալներին հնարավորություն ընձեռելու ապահով պայմաններում լիարժեքորեն մասնակցել առօրյա գործունեությանը:

52.4 Բանտարկյալները պետք է հնարավորություն ունենան ցանկացած ժամի, այդ թվում՝ գիշերվա ժամերին կապ հաստատել բանտի աշխատակիցների հետ:

52.5 Բանտերում պետք է հետևել առողջության և անվտանգության մասին ազգային օրենսդրության պահանջներին:

Անվտանգության կամ ապահովության հատուկ խստացված միջոցառումները

53.1 Անվտանգության կամ ապահովության հատուկ խստացված միջոցառումներ պետք է կիրառվեն միայն բացառիկ հանգամանքներում:

53.2 Պետք է լինեն հստակ ընթացակարգեր, որոնց անհրաժեշտ է հետևել այն դեպքերում, որոնցում որևէ բանտարկյալի նկատմամբ կիրառվում են վերը նշված միջոցառումները:

53.3 Նշված միջոցառումների բնույթը, տևողությունը և դրանք կիրառելու թույլատրելի հիմքերը նախատեսվում են ազգային օրենսդրությամբ:

53.4 Յուրաքանչյուր դեպքում այդ միջոցառումների կիրառությունը որոշակի ժամանակահատվածով պետք է հաստատված լինի իրավասու մարմնի կողմից:

53.5 Հաստատված ժամանակահատվածը երկարացնելու ցանկացած որոշում նորից ենթակա է իրավասու մարմնի կողմից հաստատման:

53.6 Նման միջոցառումներ կարող են կիրառվել միայն անհատ բանտարկյալների, սակայն ոչ՝ բանտարկյալների խմբերի նկատմամբ:

53.7 Ցանկացած բանտարկյալ, որի նկատմամբ կիրառվել են նման միջոցառումներ, պետք է իրավունք ունենա 70-րդ Կանոնով նախատեսված պայմաններով բողոքարկել դրանց դեմ:

Խուզարկությունները և հսկողությունը

54.1 Պետք է լինեն մանրակրկիտ ընթացակարգեր, որոնցով բանտի աշխատակիցները պարտավոր կլինեն առաջնորդվել հետևյալի խուզարկություններ անցկացնելիս.

- ա. բոլոր այն տեղերի, որտեղ բանտարկյալներն ապրում են, աշխատում և հավաքվում,
- բ. բանտարկյալների,
- գ. այցելուների և նրանց մոտ գտնվող իրերի, և
- դ. աշխատակիցների:

54.2 Ազգային օրենսդրությամբ պետք է նախատեսվեն այն դեպքերը, երբ խուզարկություններն անհրաժեշտ են, ինչպես նաև դրանց բնույթը:

54.3 Աշխատակիցները պետք է վերապատրաստվեն՝ նշված խուզարկություններն անցկացնելու այնպես, որպեսզի հայտնաբերեն և կանխեն փախուստ կատարելու կամ արգելված իրեր թաքցնելու ցանկացած փորձ, միաժամանակ հարգանքով վերաբերվելով խուզարկվողների արժանապատվությանը և անձնական իրերին:

54.4 Խուզարկվող անձինք չպետք է խուզարկման գործընթացի հետևանքով նվաստացվեն:

54.5 Անձինք պետք է խուզարկվեն միայն նույն սեռի աշխատակիցների կողմից:

54.6 Բանտի աշխատակիցները չպետք է անցկացնեն բանտարկյալների մարմինների ներքին ֆիզիկական խուզարկություններ:

54.7 Խուզարկության առնչությամբ մարմնի ինտիմ մասերի զննությունը կարող է անցկացվել միայն բժշկի կողմից:

54.8 Բանտարկյալները պետք է ներկա գտնվեն իրենց անձնական իրերի խուզարկության ժամանակ, բացառությամբ երբ դա արգելված է քննչական հնարքների կամ աշխատակիցներին սպառնացող հնարավոր վտանգի պատճառով:

54.9 Անվտանգությունը և ապահովությունը պաշտպանելու պարտավորությունը պետք է հավասարակշռել այցելուների անձնական կյանքի գաղտնիությանը:

54.10 Մասնագիտական այցելությունների, օրինակ, իրավաբանների, սոցիալական աշխատողների և բժիշկների ու այլ մասնագետների այցելությունների հսկողության կարգը պետք է քննարկել համապատասխան մասնագիտությունների մասնագիտական միությունների հետ՝ ապահովելու համար հավասարակշռություն մի կողմից անվտանգության և ապահովության, իսկ մյուս կողմից՝ մասնագետի հետ գաղտնի պայմաններում հանդիպելու իրավունքի իրականացման միջև:

Հանցագործությունները

55. Ենթադրյալ հանցանքը, որը գործվել է բանտի ներսում, քննվում է նույն կերպ, ինչ նույն հանցագործությունը կքննվեր ազատ հասարակությունում, ընդ որում, քննությունը պետք է անցկացվի ազգային օրենսդրությանը համապատասխան:

Կարգապահությունը և պատիժները

56.1 Կարգապահական վարույթները պետք է վերջին ատյանի միջոցներ լինեն:

56.2 Հնարավորության դեպքում քրեակատարողական մարմինները պետք է բանտարկյալների հետ կամ բանտարկյալների միջև ծագած վեճերը լուծելու համար կիրառեն վեճից առաջ եղած նախկին իրավիճակի վերականգնման և հաշտեցման մեխանիզմներ:

57.1 Որպես կարգապահական խախտում կարող է նախատեսվել միայն այնպիսի վարքը, որը հավանաբար սպառնալիք է պարունակում պատշաճ կարգուկանոնի, ապահովության կամ անվտանգության համար:

57.2 Ազգային օրենսդրությամբ պետք է նախատեսվեն.

- ա.* բանտարկյալների այն գործողությունները կամ անգործությունը, որոնք կարգապահական խախտումներ են,
- բ.* կարգապահական վարույթի անցկացման ընթացակարգերը,
- գ.* այն պատիժների տեսակները և տևողությունը, որոնք կարող են նշանակվել,
- դ.* այդ պատիժը նշանակելու իրավասություն ունեցող մարմինը, և
- ե.* բողոքարկման գործընթացի հասանելիությունը և բողոքը քննող մարմնի իրավասությունը:

58. Բանտարկյալի կողմից կարգապահական կանոնների խախտման որևէ մեղադրանք անհապաղ զեկուցվում է իրավասու մարմնին, որն անհապաղ պետք է քննի այն:

59. Կարգապահական խախտման մեջ մեղադրվող բանտարկյալները պետք է.

- ա.* իրենց հասկանալի լեզվով անհապաղ և մանրամասնորեն տեղեկացվեն իրենց դեմ ներկայացվող մեղադրանքի բնույթի մասին,
- բ.* ունենան բավարար ժամանակ և հնարավորություններ իրենց պաշտպանությունը նախապատրաստելու համար,

- գ. իրավունք ստանան պաշտպանել իրենց անձամբ կամ իրավաբանի օգնությամբ, երբ դա են պահանջում արդարադատության շահերը,
- դ. իրավունք ստանան պահանջել վկաների ներկայությունը կամ հարցաքննել նրանց անձամբ կամ իրենց ներկայացուցիչների միջոցով, և
- է. անվճար օգտվել թարգմանչի օգնությունից, եթե չեն հասկանում կամ խոսում քննության ընթացքում գործածվող լեզուն:

60.1 Ցանկացած պատիժ, որը նշանակվում է կարգապահական խախտման համար դատապարտելուց հետո, պետք է համապատասխանի ազգային օրենսդրությանը:

60.2 Ցանկացած պատժի խստություն պետք է համամասն լինի խախտման ծանրությանը:

60.3 Կոլեկտիվ պատիժները և մարմնային պատիժը, պատիժը մուր խցում տեղավորելու տեսքով, ինչպես նաև անմարդկային կամ նվաստացուցիչ պատժի բոլոր այլ ձևերն արգելվում են:

60.4 Պատիժը չպետք է ներառի ընտանիքի հետ շփման բացարձակ արգելք:

60.5 Առանձին պահումը պետք է որպես պատիժ կիրառվի միայն բացառիկ դեպքերում, որոշակի ժամկետով, որը պետք է հնարավորին չափ կարճ լինի:

60.6 Զսպման գործիքները չպետք է երբևէ կիրառվեն որպես պատիժ:

61. Կարգապահական խախտման համար մեղավոր ճանաչված բանտարկյալը պետք է իրավասու և անկախ, ավելի բարձր ատյանի մարմնի բողոքարկելու հնարավորություն ունենա:

62. Որևէ բանտարկյալ չպետք է բանտում որևէ կարգապահական լիազորության իրականացման հետ կապված աշխատանք կամ իրավասություն ունենա:

Նույն իրավախախտման համար երկու անգամ պատժվելը

Բանտարկյալը երբեք չպետք է երկու անգամ պատժվի միևնույն արարքի կամ վարքի համար:

Ուժի գործադրումը

64.1 Բանտի աշխատակիցները չպետք է բանտարկյալների նկատմամբ ուժ գործադրեն, բացառությամբ երբ դրա նպատակն ինքնապաշտպանությունն է, կամ երբ բանտարկյալները փորձում են փախուստ կատարել կամ ակտիվ կամ պասիվ ֆիզիկական դիմադրություն ցուցաբերել օրինական կարգադրությանը, ընդ որում, ուժի գործադրումը ցանկացած պարագայում պետք է լինի վերջին ատյանի միջոց:

64.2 Գործադրվող ուժի չափը պետք է լինի այն նվազագույնը, որն անհրաժեշտ է, ընդ որում, այն պետք է գործադրվի անհրաժեշտ ամենակարճ ժամանակով:

65. Ուժի գործադրման վերաբերյալ մանրակրկիտ ընթացակարգեր պետք է լինեն, այդ թվում՝ կարգավորող դրույթներ հետևյալի մասին.

- ա. գործադրվող ուժի թույլատրելի տարբեր տեսակները,
- բ. այն հանգամանքները, որոնցում ուժի յուրաքանչյուր տեսակ կարող է գործադրվել,
- գ. ուժի տարբեր տեսակներ գործադրելու իրավունք ունեցող աշխատակիցները,
- դ. որևէ ուժ գործադրելու համար պահանջվող թույլտվության մակարդակը, և
- է. ուժ գործադրելուց հետո լրացման ենթակա հաշվետվությունները:

66. Ուղղակիորեն բանտարկյալների հետ գործ ունեցող աշխատակիցները պետք է վերապատրաստվեն այն հնարքների գծով, որոնք նրանց թույլ կտան ագրեսիվ բանտարկյալների զսպելու նպատակով նվազագույն ուժ գործադրել:

67.1 Իրավապահ այլ մարմինների աշխատակիցները պետք է բանտի ներսում բանտարկյալների նկատմամբ իրականացվող գործողությունների մեջ ներգրավվեն միայն բացառիկ հանգամանքներում:

67.2 Քրեակատարողական մարմինների և նշված այլ իրավապահ մարմինների միջև պետք է լինի պաշտոնական պայմանագիր, բացառությամբ երբ նրանց հարաբերություններն արդեն կարգավորված են ներպետական օրենսդրությամբ:

67.3 Այդ պայմանագրով պետք է նախատեսվեն.

- ա. այն դեպքերը, որոնցում իրավապահ այլ մարմինների ներկայացուցիչներն իրավասու են մուտք գործել բանտ առկա որևէ կոնֆլիկտի առնչությամբ,
- բ. բանտում գտնվելու ընթացքում իրավապահ այլ մարմինների լիազորությունների շրջանակը և նրանց փոխհարաբերությունները բանտի տնօրենի հետ,
- գ. ուժի այն տեսակները, որոնք այդ մարմինների ներկայացուցիչներն իրավասու են գործադրել,
- դ. այն հանգամանքները, որոնցում ուժի յուրաքանչյուր տեսակ կարող է գործադրվել,
- ե. որևէ ուժ գործադրելու համար պահանջվող թույլտվության մակարդակը, և
- զ. ուժ գործադրելուց հետո լրացման ենթակա հաշվետվությունները:

Զսպման գործիքները

68.1 Արգելվում է շղթաների և երկաթե կապանքների օգտագործումը:

68.2 Ձեռնաշղթաներ, զսպաշապիկներ և մարմինը զսպող այլ պարագաներ չեն կարող օգտագործվել, բացառությամբ հետևյալ դեպքերի.

- ա. անհրաժեշտության դեպքում՝ տեղափոխման ժամանակ փախուստը կանխելու նպատակով, սակայն պայմանով, որ դատական կամ վարչական մարմնի առջև բանտարկյալի ներկայանալու ժամանակ դրանք պետք է հանվեն, բացառությամբ երբ այդ մարմինը որոշում է կայացնում դրանք չհանելու մասին, կամ
- բ. բանտի տնօրենի կարգադրությամբ, եթե հսկողության այլ մեթոդները չեն բավականացնում, որպեսզի բանտարկյալը պաշտպանվի ինքն իրեն կամ ուրիշներին վնաս պատճառելուց, կամ որպեսզի գույքին լուրջ վնաս չպատճառվի, սակայն պայմանով, որ նման դեպքերում տնօրենը պարտավոր է այդ մասին անհապաղ ծանուցել բժշկին և զեկուցել քրեակատարողական վերադաս մարմնին:

68.3 Զսպման գործիքների կիրառությունը չպետք է խիստ անհրաժեշտության ժամանակահատվածից ավելի երկար տևի:

68.4 Զսպման գործիքների կիրառության կարգը նախատեսվում է ազգային օրենսդրությամբ:

Ձենքը

69.1 Բացառությամբ հրատապ օպերատիվ իրավիճակների, բանտի աշխատակիցները չպետք է բանտի շրջագծի ներսում մահաբեր զենք կրեն:

69.2 Այլ զենքի, այդ թվում՝ մահակների բաց կրումը բանտարկյալների հետ շփման մեջ գտնվող անձանց կողմից արգելվում է բանտի շրջագծի ներսում, բացառությամբ երբ դա անհրաժեշտ է կոնկրետ պատահարի դեպքում անվտանգություն ապահովելու համար:

69.3 Աշխատակիցներին չպետք է տրամադրվի զենք, եթե նրանք այդ զենքի օգտագործման վերապատրաստում չեն անցել:

Ղիմումները և բողոքները

70.1 Բանտարկյալներն անհատապես կամ խմբովի պետք է ամեն հնարավորություն ունենան՝ ղիմումներ կամ բողոքներ ներկայացնելու բանտի տնօրենին կամ իրավասու այլ մարմինների:

70.2 Եթե նպատակահարմար է թվում հաշտեցումը, ապա անհրաժեշտ է նախ փորձել դա:

70.3 Եթե ղիմումը կամ բողոքը մերժվում է, ապա բանտարկյալին պետք է տրամադրվեն մերժման պատճառները, և բանտարկյալը պետք է իրավունք ունենա այդ որոշման դեմ բողոքարկել որևէ անկախ մարմնի:

70.4 Բանտարկյալները չպետք է պատժվեն ղիմում կամ բողոք ներկայացրած լինելու պատճառով:

70.5 Իրավասու մարմինը պետք է հաշվի առնել բանտարկյալի ազգականներից ստացված գրավոր բողոքներն այն դեպքերում, երբ նրանք հիմքեր ունեն՝ կարծելու, թե բանտարկյալի իրավունքները խախտվել են:

70.6 Բանտարկյալի շահերը ներկայացնող իրավաբանի կամ բանտարկյալների բարեկեցության խնդիրներով զբաղվող կազմակերպությունների բողոքները չեն կարող ներկայացվել բանտարկյալի անունից, եթե տվյալ բանտարկյալը չի տվել իր համաձայնությունը նման բողոք ներկայացնելու համար:

70.7 Բանտարկյալները կարող են բողոքների ու գանգատների ընթացակարգի վերաբերյալ իրավաբանական խորհրդատվություն ստանալ, իսկ եթե արդարադատության շահերը պահանջում են, ապա՝ նաև իրավաբանական աջակցություն ստանալ:

V մաս

Ղեկավարությունը և աշխատակազմը

Բանտում աշխատանքը՝ որպես հանրային ծառայության տեսակ

71. Բանտերի համար պատասխանատու պետք է լինեն հանրային այնպիսի մարմիններ, որոնք առանձին են բանակից, ոստիկանությունից և քրեական գործեր քննող մարմիններից:

72.1 Բանտերը պետք է կառավարվեն էթիկայի նորմերի համաձայն, որոնցում հաշվի կառնվի բոլոր բանտարկյալների նկատմամբ մարդկային վերաբերմունք դրսևորելու և նրանց մարդկային արժանապատվությունը հարգելու պարտավորությունը:

72.2 Աշխատակիցները պետք է հստակորեն հասկանան քրեակատարողական համակարգի նպատակը: Ղեկավարությունը պետք է առաջնորդի՝ դեպի նպատակի լավագույն իրագործում:

72.3 Աշխատակիցների պարտականությունները չեն սահմանափակվում զուտ պահակների պարտավորություններով և ներառում են բարենպաստ խնամքի և աջակցության ծրագրի միջոցով պատժի կրման ավարտից հետո նրանց՝ դեպի հասարակություն վերադարձին նպաստելու անհրաժեշտությունը:

72.4 Աշխատակիցները պետք է պահպանել մասնագիտական և անձնական վարքի բարձր ստանդարտներ:

73. Քրեակատարողական մարմինները պետք է առաջնահերթություն համարեն աշխատակիցների վերաբերյալ կանոնների պահպանումը:

74. Առանձնակի ուշադրություն պետք է դարձվի բանտային աշխատակիցների առաջին օղակի և նրանց խնամքի ներքո գտնվող բանտարկյալների միջև հարաբերությունների կառավարմանը:

75. Աշխատակիցները պետք է մշտապես գործեն և իրենց պարտականությունները կատարեն այնպես, որպեսզի լավ օրինակով ազդեն բանտարկյալների վրա և ձեռք բերեն վերջիններիս հարգանքը:

Բանտերի աշխատակիցների ընտրությունը

76. Աշխատակիցներին պետք է զգուշորեն ընտրել, հավուր պատշաճի վերապատրաստել՝ թե աշխատանքի անցնելու սկզբում, թե հետագայում՝ պարբերաբար, վճարել ինչպես մասնագետների, և վերապահել այնպիսի կարգավիճակ, որը կվայելի քաղաքացիական հասարակության հարգանքը:

77. Նոր աշխատակիցների ընտրելիս քրեակատարողական մարմինները պետք է մեծ ուշադրություն դարձնեն այն հանգամանքին, որ նրանցից պահանջվող աշխատանքը կատարելու համար անհրաժեշտ է ազնվություն, մարդկայնություն, արհեստավարժություն և որոշակի անձնական հատկանիշներ:

78. Բանտի արհեստավարժ աշխատակիցները պետք է որպես կանոն նշանակվեն մշտական հիմունքներով և ունենան հանրային ծառայողի կարգավիճակ՝ լավ վարքի, արդյունավետության, ֆիզիկական և հոգեկան առողջության, ինչպես նաև բավարար կրթական մակարդակի դեպքում իրենց աշխատանքը պահպանելու երաշխիքներով հանդերձ:

79.1 Աշխատավարձը պետք է բավարար լինի հարմար աշխատակիցների ներգրավելու և պահելու համար:

79.2 Զբաղվածության պայմանները և աշխատանքի կապակցությամբ տրամադրվող օգուտները պետք է արտացոլեն բանտում աշխատանքի՝ ինչպես իրավապահ մարմնում աշխատանքի պահանջկոտ բնույթը:

80. Այն դեպքերում, երբ անհրաժեշտ է ոչ լրիվ դրույքով աշխատակիցների աշխատանքի ընդունել, նշված չափանիշները նրանց նկատմամբ պետք է կիրառվեն այնքանով, որքանով դա նպատակահարմար է:

Բանտերի աշխատակիցների վերապատրաստումը

81.1 Նախքան պարտականությունների կատարումը ստանձնելն աշխատակիցների համար պետք է անցկացվի իրենց ընդհանուր և կոնկրետ պարտականությունների վերաբերյալ վերապատրաստման դասընթաց, որից հետո նրանք պետք է տեսական ու գործնական քննություններ հանձնեն:

81.2 Ղեկավարությունը պետք է ապահովի, որպեսզի իրենց ողջ կարիերայի ընթացքում բոլոր աշխատակիցները պահպանեն և կատարելագործեն իրենց գիտելիքները և մասնագիտական կարողությունները՝ մասնակցելով աշխատակիցների ընթացիկ վերապատրաստման և կատարելագործման նպատակով համապատասխան հաճախականությամբ կազմակերպվող դասընթացների:

81.3 Այն աշխատակիցները, որոնք պետք է աշխատեն բանտարկյալների կոնկրետ խմբերի, օրինակ, այլ պետությունների քաղաքացիների, կանանց, անչափահասների կամ հոգեկան հիվանդություն ունեցող բանտարկյալների հետ, պետք է իրենց մասնագիտացված աշխատանքին հարիր կոնկրետ վերապատրաստում անցնեն:

81.4 Բոլոր աշխատակիցների վերապատրաստումը պետք է ներառի իրավունքների վերաբերյալ միջազգային և տարածաշրջանային իրավական փաստաթղթերի և ստանդարտների, հատկապես Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի և Խոշտանգումների և անմարդկային կամ նվաստացուցիչ վերաբերմունքի կամ պատժի կանխարգելման եվրոպական կոնվենցիայի, ինչպես նաև Եվրոպական բանտային կանոնների կիրառության թեմաներով ուսուցում:

Բանտերի կառավարումը

82. Աշխատակիցների ընտրությունը և նշանակումը պետք է կատարվի հավասար հիմունքներով, առանց սեռի, ռասայի, մաշկի գույնի, լեզվի, կրոնի, քաղաքական կամ այլ կարծիքների, ազգային կամ սոցիալական ծագման, ազգային փոքրամասնության պատկանելության, գույքային, ծննդյան կամ այլ դրության հիմքով որևէ խտրականության:

83. Քրեակատարողական մարմինները պետք է ներդնեն կազմակերպման և կառավարման այնպիսի համակարգեր, որոնք թույլ կտան.

ա. ապահովել բանտերի կառավարման մշտապես բարձր մակարդակը՝ մարդու իրավունքների վերաբերյալ միջազգային և տարածաբջանային իրավական փաստաթղթերին համահունչ, և
բ. նպաստել բանտերի միջև, ինչպես նաև առանձին բանտերում աշխատակիցների տարբեր աստիճանների միջև պատշաճ հաղորդակցության իրականացմանը և բանտի ներսում ու բանտից դուրս բանտարկյալներին ծառայություններ մատուցող բոլոր բաժինների, հատկապես բանտարկյալների խնամքի և վերինտեգրման ծառայություններ մատուցող բաժինների միջև աշխատանքների պատշաճ համակարգմանը:

84.1 Յուրաքանչյուր բանտ պետք է ունենա տնօրեն, որը պետք է տվյալ պաշտոնի համար բավարար կրակավորում ունենա՝ ըստ իր անձնական հատկանիշների, վարչական կարողությունների, համապատասխան մասնագիտական կրթության և փորձի:

84.2 Տնօրենները պետք է նշանակվեն լրիվ դրույքով և իրենց ողջ ժամանակը նվիրեն իրենց պաշտոնական պարտականությունների կատարմանը:

84.3 Քրեակատարողական մարմինները պետք է ապահովեն, որպեսզի յուրաքանչյուր բանտ մշտապես գտնվի տնօրենի, փոխտնօրենի կամ լիազորված այլ պաշտոնյաների պատասխանատվության ներքո:

84.4 Եթե որևէ տնօրեն պատասխանատու է ավելի քան մեկ բանտի համար, ապա նրանից բացի պետք է մշտապես լինի յուրաքանչյուր բանտի համար պատասխանատու պաշտոնյա:

85. Բանտերի աշխատակիցների մեջ հավասարակշիռ չափով պետք է ապահովված լինի տղամարդկանց և կանանց ներկայացվածությունը:

86. Պետք է լինեն պայմաններ, որոնք ղեկավարությանը թույլ կտան աշխատակազմի հետ քննարկել ընդհանուր բնույթի խնդիրներ և, մասնավորապես, նրանց աշխատանքի պայմանների հետ կապված խնդիրներ:

87.1 Պետք է լինեն պայմաններ, որոնք կնպաստեն ղեկավարության, այլ աշխատակիցների, արտաքին մարմինների և բանտարկյալների միջև հնարավոր առավելագույն հաղորդակցության իրականացմանը:

87.2 Բանտի տնօրենը, ղեկավարությունը և մնացած աշխատակիցների մեծ մասը պետք է կարողանան խոսել բանտարկյալների մեծամասնության կողմից գործածվող լեզվով կամ բանտարկյալների մեծամասնությանը հասկանալի որևէ լեզվով:

88. Այնտեղ, որտեղ առկա են մասնավոր կառավարման ենթակա բանտեր, կիրառելի են բոլոր Եվրոպական բանտային կանոնները:

Մասնագիտացված աշխատակիցները

89.1 Աշխատակիցների մեջ հնարավորության սահմաններում պետք է լինեն բավարար թվով մասնագետներ, օրինակ, հոգեբույժներ, հոգեբաններ, սոցիալական և բարեկեցության աշխատողներ, ուսուցիչներ և մասնագիտական, ֆիզիկական կրթություն ու սպորտ դասավանդողներ:

89.2 Հնարավորության դեպքում պետք է խրախուսել, որպեսզի ոչ լրիվ դրույքով և կամավոր հիմունքներով ներգրավվող աշխատողները մասնակցեն բանտարկյալների հետ տարվող աշխատանքներին:

Հանրության իրազեկումը

90.1 Քրեակատարողական մարմինները պետք է շարունակաբար հանրությանն իրազեկեն քրեակատարողական համակարգի նպատակի և բանտային աշխատակիցների կողմից իրականացվող աշխատանքի մասին, որպեսզի հանրությունն ավելի լավ հասկանա հասարակության մեջ բանտի դերը:

90.2 Քրեակատարողական մարմինները պետք է հասարակության անդամներին խրախուսեն՝ համապատասխան տեղերում կամավոր հիմունքներով ծառայություններ մատուցելու բանտերում:

Հետազոտությունները և գնահատումը

91. Քրեակատարողական մարմինները պետք է օժանդակեն բանտերի, ժողովրդավարական հասարակության մեջ բանտերի դերակատարության և ներկայում բանտերի կողմից իրենց գործառույթի կատարման արդյունավետության թեմայով հետազոտությունների և գնահատման ծրագրի իրականացմանը:

VI մաս

Տեսչական ստուգումներ և մոնիտորինգ

Կառավարական տեսչական ստուգումներ

92. Բանտերը պետք է կանոնավոր կերպով տեսչական ստուգումների ենթարկվեն կառավարական մարմնի կողմից, որի նպատակն է գնահատել, թե արդյոք բանտերը կառավարվում են ազգային օրենսդրության պահանջներին և միջազգային իրավունքի նորմերին, այդ թվում՝ սույն Կանոնների դրույթներին համապատասխան:

Անկախ մոնիտորինգը

93.1 Ազատագրված մեջ պահման և բանտարկյալների հետ վարվեցողության պայմանները պետք է մոնիտորինգի ենթարկվեն անկախ մարմնի կամ մարմինների կողմից, որոնց բացահայտումները պետք է հրապարակվեն:

93.2 Այդ անկախ մոնիտորինգային մարմինը կամ մարմինները պետք է խրախուսել՝ համագործակցելու բանտեր այցելելու օրինական իրավունք ունեցող միջազգային կառույցների հետ:

VII մաս

Չդատված բանտարկյալները

Չդատված բանտարկյալների կարգավիճակը

94.1 Սույն Կանոնների իմաստով, «չդատված բանտարկյալ» է համարվում այն բանտարկյալը, որը դատական մարմնի կողմից կալանավորվել է՝ նախքան դատը, դատապարտումը կամ պատժի նշանակումը:

94.2 Պետությունը կարող է սեփական հայեցողությամբ որոշել, որ դատապարտված բանտարկյալներին վերաբերվելու է ինչպես չդատված բանտարկյալների այնքան ժամանակ, քանի դեռ նրանց բողոքները վերջնական լուծում չեն ստացել:

Աշխատանքը չդատված բանտարկյալների հետ

95.1 Չդատված բանտարկյալների պահման ռեժիմի վրա չի կարող ազդել այն հանգամանքը, որ ապագայում հնարավոր է նրանց դատապարտումը հանցագործության համար:

95.2 Սույն մասով նախատեսված կանոններով լրացուցիչ երաշխիքներ են նախատեսվում չդատված բանտարկյալների համար:

95.3 Չդատված բանտարկյալների հետ աշխատանքի մեջ քրեակատարողական մարմինները պետք է ուղղորդվեն այն կանոններով, որոնք տարածվում են բոլոր բանտարկյալների նկատմամբ, ինչպես նաև չդատված բանտարկյալներին թույլատրել մասնակցել սույն Կանոններով նախատեսված գործունեության տարբեր տեսակների:

Տեղավորումը

96. Չդատված բանտարկյալները պետք է հնարավորության սահմաններում տեղավորվեն մենախցերում, բացառությամբ երբ այլ չդատված բանտարկյալների հետ միևնույն խցում տեղավորելը կարող է օգտակար լինել նրանց համար, կամ երբ դատարանը կոնկրետ որոշում է կայացրել չդատված կոնկրետ բանտարկյալի տեղավորման մասին:

Հագուստը

97.1 Չդատված բանտարկյալներին պետք է թույլատրվի կրել իրենց սեփական հագուստը, եթե այդ հագուստը հարմար է բանտում կրելու համար:

97.2 Չդատված այն բանտարկյալները, որոնք չունեն իրենց սեփական հարմար հագուստը, պետք է ստանան հագուստ, որը պետք է տարբերվի այն համազգեստից, որը կարող են կրել դատապարտված բանտարկյալները:

Իրավախորհրդատվությունը

98.1 Չդատված բանտարկյալները պետք է ուղղակիորեն տեղեկացվեն իրավախորհրդատվություն ստանալու իրենց իրավունքի մասին:

98.2 Պետք է տրամադրվեն բոլոր անհրաժեշտ միջոցները՝ աջակցելու չդատված բանտարկյալներին, որպեսզի նրանք նախապատրաստեն իրենց պաշտպանությունը և տեսակցեն իրենց շահերը ներկայացնող իրավաբանների հետ:

Շփումն արտաքին աշխարհի հետ

99. Եթե կոնկրետ դեպքում դատական մարմնի կողմից որոշակի ժամկետով կոնկրետ արգելք չի կիրառվել, ապա չդատված բանտարկյալները.

- ա.* պետք է ունենան տեսակցություններ և իրավունք ունենան հաղորդակցվել ընտանիքի և այլ անձանց հետ նույն կերպ, ինչպես դատապարտված բանտարկյալները,
- բ.* կարող են ունենալ լրացուցիչ տեսակցություններ և հաղորդակցության այլ ձևերից օգտվելու լրացուցիչ հնարավորություններ, և
- գ.* պետք է ունենան գրքերից, թերթերից և այլ լրատվամիջոցներից օգտվելու հնարավորություն:

Աշխատանքը

100.1 Չդատված բանտարկյալներին պետք է հնարավորություն տրվի աշխատել, սակայն նրանցից չպետք է պահանջվի աշխատել:

100.2 Եթե չդատված բանտարկյալը ցանկություն է հայտնում աշխատել, ապա նրա նկատմամբ տարածվում են 26-րդ Կանոնի բոլոր դրույթները, այդ թվում՝ վարձատրության վերաբերյալ դրույթները:

Դատապարտված բանտարկյալների ռեժիմի հասանելիությունը

101. Եթե չդատված բանտարկյալը խնդրում է իրեն թույլատրել առաջնորդվել դատապարտված բանտարկյալների համար սահմանված ռեժիմով, ապա քրեակատարողական մարմինները պետք է հնարավորության սահմաններում բավարարեն այդ խնդրանքը:

VIII մաս

Դատապարտված բանտարկյալների ռեժիմի նպատակը

102.1 Բոլոր բանտարկյալների նկատմամբ կիրառվող կանոններից գատ, դատապարտված բանտարկյալների ռեժիմը պետք է կազմվի այնպես, որպեսզի նրանց հնարավորություն ընձեռի պատասխանատու կյանք վարել և զերծ մնալ հանցավորությունից:

102.2 Բանտարկումը՝ ազատությունից զրկելու տեսքով, ինքնին արդեն պատիժ է, և դատապարտված բանտարկյալների ռեժիմը չպետք է էլ ավելի ծանրացնի բանտարկման հետ անբաժանելիորեն կապված տառապանքը:

Դատապարտված բանտարկյալների ռեժիմի իրագործումը

103.1 Դատապարտված բանտարկյալների ռեժիմը սկսվում է անձին դատապարտված բանտարկյալի կարգավիճակով բանտ ընդունելու պահից, եթե այն ավելի վաղ չի սկսվել:

103.2 Բանտ ընդունումից հետո հնարավորին չափ շուտ կազմվում է հաշվետվություն, որը ներառում է դատապարտված բանտարկյալի անձնական կացության նկարագրությունը, յուրաքանչյուր դատապարտված բանտարկյալի համար առաջարկվող պատժի կրման պլանը և նրանց ազատ արձակման համար նախապատրաստելու ռազմավարությունը:

103.3 Դատապարտված բանտարկյալներին պետք է խրախուսել, որպեսզի նրանք մասնակցեն իրենց պատժի կրման անհատական պլանների կազմմանը:

103.4 Պատժի կրման անհատական պլանները պետք է պրակտիկ հնարավորության սահմաններում ներառեն հետևյալը.

- ա.* աշխատանք,
- բ.* կրթություն,
- գ.* գործունեության այլ տեսակներ, և
- դ.* նախապատրաստում ազատ արձակմանը:

103.5 Սոցիալական աշխատանքը, բժշկական և հոգեբանական խնամքը նույնպես կարող են ներառվել դատապարտված բանտարկյալների ռեժիմների մեջ:

103.6 Դատապարտված բանտարկյալների ընդհանուր ռեժիմի անբաժանելի մաս պետք է կազմի բանտային արձակուրդի համակարգը:

103.7 Այն բանտարկյալները, որոնք տալիս են իրենց համաձայնությունը, կարող են ներգրավվել վերականգնողական արդարադատության ծրագրի և իրենց գործած հանցանքի դիմաց հատուցելու ծրագրի մեջ:

103.8 Առանձնակի ուշադրություն պետք է դարձնել ցմահ ազատազրկման և երկարաժամկետ ազատազրկման դատապարտված բանտարկյալների պատիժների կրման պատշաճ պլանների և ռեժիմների իրականացմանը:

Դատապարտված բանտարկյալների բանտարկության կազմակերպական խնդիրներ

104.1 Հնարավորության սահմաններում, հաշվի առնելով նաև 17-րդ Կանոնի պահանջները, բանտարկյալների կոնկրետ խմբերի համար տարբեր ռեժիմների կառավարումը հեշտացնելու նպատակով պետք է օգտագործվեն առանձին բանտեր կամ միևնույն բանտի առանձին մասնաբաժիններ:

104.2 Համապատասխան հաշվետվությունների քննարկման, համապատասխան աշխատակիցների միջև լիարժեք քննարկումների և, հնարավորության սահմաններում, բանտարկյալների մասնակցությամբ անցկացվող քննարկումների հիման վրա բանտարկյալի պատժի կրման անհատական պլանը հաստատելու և պարբերաբար վերանայելու ընթացակարգեր պետք է լինեն:

104.3 Այդ հաշվետվությունները պետք է բոլոր դեպքերում ներառեն կոնկրետ բանտարկյալի հետ աշխատանքի համար պատասխանատու աշխատակիցների հաշվետվություններ:

Դատապարտված բանտարկյալների կողմից կատարվող աշխատանքը

105.1 Աշխատանքի համակարգված ծրագրի միջոցով պետք է փորձել նպաստել դատապարտված բանտարկյալների ռեժիմի նպատակի իրականացմանը:

105.2 Դատապարտված այն բանտարկյալներից, որոնք դեռ չեն հասել թոշակի անցնելու համար սահմանված սովորական տարիքին, կարող է պահանջվել, որպեսի նրանք աշխատեն՝ հաշվի առնելով նրանց ֆիզիկական և հոգեկան առողջության վիճակը, որը որոշվում է բժշկի կողմից:

105.3 Եթե դատապարտված բանտարկյալներից պահանջվում է աշխատել, ապա այդ աշխատանքի պայմանները պետք է համահունչ լինեն ազատ հասարակության մեջ կիրառվող ստանդարտներին ու հսկողության պահանջներին:

105.4 Այն դեպքերում, երբ դատապարտված բանտարկյալներն աշխատանքային ժամերի ընթացքում իրենց համար պլանավորված ռեժիմի համաձայն մասնակցում են կրթական կամ այլ ծրագրերի, նրանք պետք է վարձատրվեն այնպես, ինչպես կվարձատրվեին, եթե աշխատելիս լինեին:

105.5 Դատապարտված բանտարկյալների դեպքում նրանց վարձատրության որոշակի մասը կամ նրանց կողմից խնայվող գումարների մի մասը կարող է օգտագործվել վնասի հատուցման նպատակով, եթե դատարանի կողմից կայացվել է նման որոշում, կամ եթե այդ կապակցությամբ տվյալ բանտարկյալը տալիս է իր համաձայնությունը:

Դատապարտված բանտարկյալների կրթությունը

106.1 Դատապարտված բանտարկյալների ռեժիմի առանցքային մաս պետք է կազմի կրթության համակարգված ծրագիրը, որը պետք է ներառի հմտությունների ուսուցանում, որի նպատակն է բարելավել

բանտարկյալների ընդհանուր կրթական մակարդակը, ինչպես նաև բարձրացնել ազատ արձակումից հետո պատասխանատու կյանք վարելու և հանցավորությունից զերծ մնալու հավանականությունը:

106.2 Բոլոր դատապարտված բանտարկյալներին պետք է խրախուսել՝ մասնակցելու կրթական և վերապատրաստման ծրագրերի:

106.3 Դատապարտված բանտարկյալների կրթության ծրագրերը պետք է համապատասխանեցվեն բանտում նրանց մնալու կանխատեսվող տևողությանը:

Դատապարտված բանտարկյալների ազատ արձակումը

107.1 Ազատ արձակումից բավականաչափ երկար ժամանակ առաջ դատապարտված բանտարկյալներին պետք է աջակցություն ցուցաբերել՝ հատուկ ընթացակարգերով և ծրագրերով, որոնք նրանց հնարավորություն կտան բանտային կյանքից անցում կատարել հասարակության մեջ օրինապահ կյանքի:

107.2 Ավելի երկար ժամկետներով պատիժներ կրող բանտարկյալների դեպքում, մասնավորապես, պետք է քայլեր ձեռնարկել դեպի ազատ հասարակություն նրանց աստիճանական վերադարձը երաշխավորելու ուղղությամբ:

107.3 Այս նպատակը կարող է իրագործվել՝ նախքան ազատ արձակվելը բանտում իրականացվող ծրագրի միջոցով, կամ վերահսկողության ներքո մասնակի կամ պայմանական ազատմամբ, վերջինս համադրելով արդյունավետ սոցիալական օժանդակության հետ:

107.4 Քրեակատարողական մարմինները պետք է սերտորեն համագործակցեն ազատ արձակված բանտարկյալների նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող և նրանց աջակցող ծառայությունների ու մարմինների հետ, որպեսզի դատապարտված բոլոր բանտարկյալներին հնարավորություն տրվի վերականգնել իրենց տեղը հասարակությունում, հատկապես ընտանեկան կյանքի և աշխատանքի մեջ:

107.5 Նշված սոցիալական ծառայությունների կամ մարմինների ներկայացուցիչներին պետք է հնարավորություն տրվի անհրաժեշտության դեպքում ցանկացած ժամանակ մուտք գործել բանտ և հանդիպել բանտարկյալների հետ՝ օգնելու վերջիններիս ազատ արձակմանը նախապատրաստվելու և ազատ արձակումից հետո իրականացվող խնամքի ծրագրեր պլանավորելու գործում:

IX մաս

Մույն Կանոնների թարմացումը

108. Եվրոպական բանտային կանոնները պետք է պարբերաբար թարմացվեն: